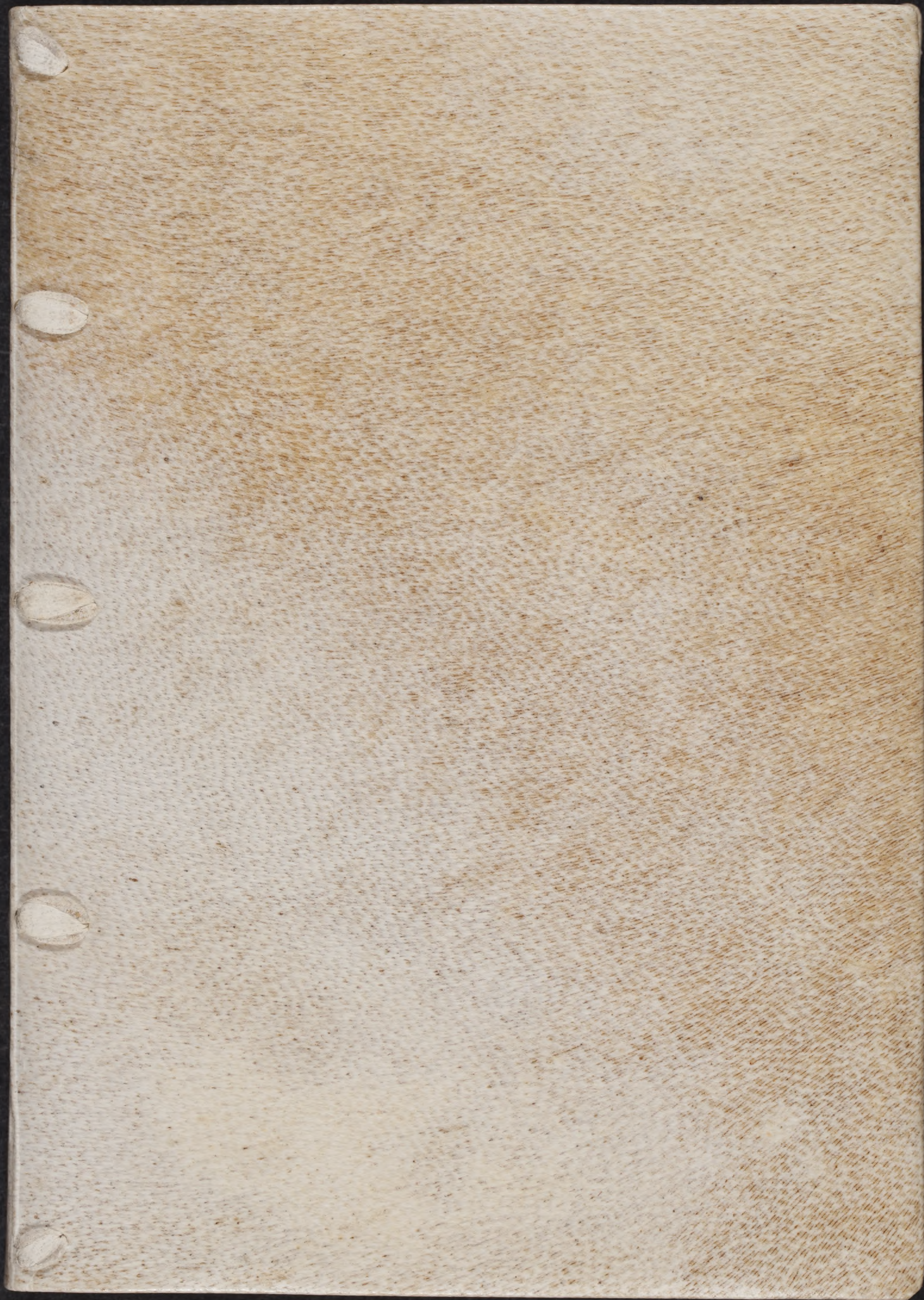
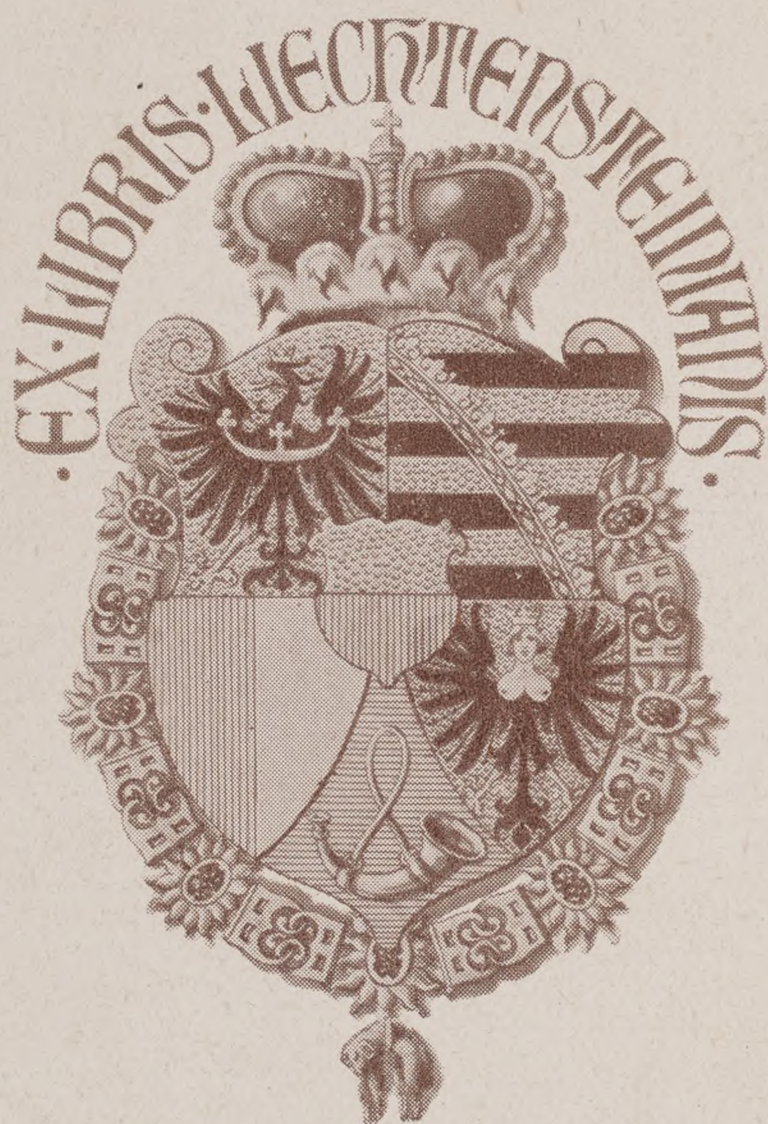

·EX·LIBRIS·LIECHTENSTEINIANIS·

Hic liber est Hieronimi
Taurini Arelinj

3

RHASIS PHILOSOPHI TRACTATVS NONVS AD REGEM ALMANSOREM,

de curatione morborũ particularium: opusculum huic sæculo accommodatissimum.

PARISIIS
Apud Simonem Colinæum.
1 5 3 4

DOMINI RHASIS MAGNI MEDICI NONVS TRACTATVS AD REGEM ALmansorem, de curatione morborum particularium.

De Soda, Cephalea & Hemicrania. Cap. I.

Vando rubedo & tēsio & grauedo in facie & oculis cum æstu affuerint, & tactus calidus sentitur, & pulsus fuerit magnus, ex cephalica facienda est phlebotomia in parte, in qua est dolor, vel in qua dolor magis infestat. Deinde aqua rosata & oleū rosatum & acetum sumantur, & simul mixta agitētur donec inspissentur, & super niuem infrigidata, super caput fundantur. Æger vero à carne abstineat & à vino, & comedat adeziam citrinam & tapsil, & olera frigida ac fructus frigidos. Vēter autem soluatur ex mirobalanis citrinis & prunis ac tamarindis & zuccaro albissimo. Quòd si ista nō suffecerint, semina maluauisci in aceto posita agitentur quousq; ad spissitudinem perueniant, ex quibus emplastrum capiti supponatur. Ex psyllio quoq; & aceto emplastrum fieri vtile est. Si autē cū istis fuerit in pulsu velocitas, & in tactu sentitur caliditas, sed

neq; in facie,neq; in oculis fuerit rubedo neque tensio,in principio soluatur venter. Deinde fiãt quæ diximus. Naribus autem inijciatur oleum violarum,aut oleum cucurbitę dulcis,aut nenufaris oleum,aut oleum de floribus salicis,quorũ quodlibet super niuem infrigidatum capiti superfundatur,& nutriatur vt prædiximus. Æger verò odoret camphoram,& aquam rosatam & salices & violas,& his similia. Quòd si ægritudo multũ inualescat, sumatur opij & camphoræ vniuscuiusque quantum ponderant duo grana hordei,quæ dissoluta in oleo de salicib9,mittantur in nares & aures. Quòd si cum soda nõ fuerit aliquid eorum quæ diximus de rubedine in facie,fuerítq; ægritudo antiqua, in principio venter cum pilulis cochijs soluatur,quas ego feci. Pilulę cochiæ. ℞. pulueris pigræ drachmas decem, coloquintidæ drachmas tres , & tertiam, scamoneæ drachmas duas,& turbith, sticados, ana drachmas quinque: fiant pilulæ ex istis, & sunt doses decem . Postquam verò venter solutus fuerit,infundatur caput ex oleo sambacino, & oleo de ben,& mittãtur in aures. Æger quoque odoret algaliam & insuffletur muscus naribus. Quòd si ægritudo multum infestauerit,sumatur euphorbij & castorei , amborũ ana sexta pars drachmæ vnius . Et dissoluta in pauco oleo sambacino mittantur in nares & aures. In cephaleo verò calida,emplastrum hoc fronti & temporibus est imponendum . Emplastrum in cephalea calida. ℞. semen lactucarum sief memithe,sandalum rubeum & album, saufel, rosas , opium , fiat ex eis emplastrum postquam

aceto & aqua rosata consperſa fuerint, & fronti imponatur, ſuper quod mittatur pãnus aceto & aqua roſata infuſus. Qui cum tepefactus fuerit, iterum infundatur & deſuper ponatur. Linimẽtum verò cephalicę frigidæ. ℞. caſtoreum, euphorbium, piper, ſinapim, ſtoracem, rutam, marrubium, quæ ſiccata & pulueriꝫata & tricoꝫata miſceantur, & conſpergantur vino veteri, ex quibus fiant trociſci, & deſiccentur. Cúmq́ neceſſe fuerit, ex vno in vino veteri, aut oleo coſtino vel camomillino diſſoluto frons multotiens liniatur. Hoc enim linimentum omni antiquæ cephaleæ confert, non ſolum ſuperpoſitum, ſed etiam auri iniectum, quæ ſequitur illud tempus poſtquam in aliquo de prædictis oleis reſolutum fuerit. Ægro verò vinum vetus & forte dandum eſt. Cum autem cephalea per hebdomadam vnam perſeuerauerit, Æger in balneum mittendus eſt, atque ſuper caput ipſius aqua in qua camomilla & ſanſucus, & ſticados arabicus, & nemen cocta fuerint ſimul aut ſigillatim, fundenda eſt. Quòd ſi cephalea quotidie ante comeſtionem inuadat & poſt comeſtionem recedat, ſuccurrendum eſt infirmo ante horam, qua venire conſueuit, dando ei buccellas panis in ſucco granati aut vuæ acerbæ, aut horum ſimilium infuſas. Si autem cephalea contingat propter multam in ſole moram, ſufficienter ex oleo roſato & aceto infrigidatis curari poterit. Quæ tamen, ſi ex hoc non quieuerit, ex alijs infrigidantibus curanda erit. Si autẽ adhuc ſoda perſeuerauerit, & fortior fiat, neque vllo modo remoueatur: & timeatur ne æger vi-

ſum amittat,& aqua ad oculos deſcendat temporum arteriæ ſunt incidendæ & extrahendæ. Hoc tamen,quod nũc loquimur,eſt præter noſtram intentionem in hoc libro.

De Scotomia & vertigine.
Caput II.

CVm aliquis illud quod ante eum eſt,circulariter moueri viderit,& oculi tenebreſcunt,& cadere voluerit,& facies & oculi rubuerint in eadem hora , venæ quoque quæ ſunt poſt aures groſſæ apparuerint,ex ipſis venis facienda eſt phlebotomia,& ventoſæ in collo & tibijs ſunt ponẽdæ. Quòd ſi prædictæ nõ apparuerint venæ , & facies fuerit rubea , ſanguis ex baſilica erit minuendus , & ventoſæ in tibijs erunt ponẽdæ.In hac præterea ſcotomiæ ſpecie,& in ea quam antè diximus,caput ex oleo roſato & aceto eſt infundẽdum.Æger quoque calida cibaria vitare debet. Venter verò ex apozimate mirobalanorum citrinorum , quod in capitulo de cephalea diximus,ſoluendus eſt. Cum autem neque in facie rubedo, neq; febris cum ſcotomia fuerit,attẽdendum eſt an ſit ſtomachi ſubuerſio & nauſea . Quæ ſi affuerint, prius vomere cogendus eſt,deinde de pilulis cochijs doſim vnam ſumat,& à frigidis abſtineat cibis. Si autem neque animæ ſubuerſio , neque nauſea affuerint , neque caliditatis ſigna apparuerint , venter ex pilulis cochijs multoties ſoluatur.Cibaria quoque frigida omnino vitet, & gargariſmus fiat quo phlegma deponatur . In naribus quoq; poſt illud ponatur aliquid de his quæ nominauimus,quò caput calefiat.

De Phrenesi. Cap. III.

QVando aliquem febris cōclusa cōtinua inuaserit cum forti capitis & oculorum grauedine, & in facie atque oculis vehemens fuerit rubedo, & capitis dolor, & horror luminis affuerint, & in pulsu velocitas, & frequentiæ superfluitas inueniuntur, signa phrenesis certissima iudicabuntur. Quòd si lingua nigra aut citrina fiat & permisceatur intellectus, & multum fuerit alienatus, & vigilauerit multum, iam phrenesis perfecta erit. Ægro igitur, antequam prædicta compleantur accidētia, est subueniendum ex sanguinis dettactione & ventris solutione cum succo fructuum. Nutrimentum verò eius sit aqua hordei, semel aut bis in die sumpta, secundum consuetudinem quam in tempore sanitatis habuit. Caput autem oxirodino infundendum erit. Quòd si multæ affuerint vigiliæ, sumatur violarum siccarum, corticum papaueris albi, hordei excorticati, seminis lactucarum, radicum mandragoræ, omnium ana manipulus vnus. Quę omnia in cucuma plena aqua tandiu coquantur, donec aqua rubea fiat. Deinde aqua illa dum est tepida, ab alto super caput fundatur, & sit caput super ciminile in quo aqua colligatur, quæ in cucuma posita iterum super caput fundatur. Hoc autem omni die multoties fieri conuenit. Caput præterea ex oleo violato, muliebri lacti admixto inungendum erit, quod etiam in coto positum, capiti est superponēdum. Cum autem Æger in principio huius ægritudinis in virium fortitudine permanere inuentus fuerit, phlebotoman-

dus erit,nisi super infirmum timueris. Postquã verò eius ægritudo minui cœperit, nequaquam phlebotomet. Quòd si eius iam dissoluta est virtus,ex alio præseruet regimine,donec euadat.

De Apoplexia. Cap. IIII.

CVm aliquis quasi dormiens iacet,& sine somno stertit,& cum pungitur,non sentit,tunc iam patitur apoplexiam. Est autem huius ęgritudinis quantitas,secũdum quòd fortiter aut debiliter stertit. Si tamen spuma ab ore exierit,non est ei medicandum. Cum autem parum stertit,ægritudo est leuior. Hęc quidem passio aut cito interficit, aut in paralysim transit. Cum ergo ista visa fuerint,attendendũ erit, an patientis facies multum rubere, aut denigrari aut viridis fieri videatur,quemadmodum contingit cum sanguis in aliquo membro ex coartatione retinetur. Tunc enim sanguis ilico ex duabus guidegi extrahendus est,aut ex duabus cephalicis. Quòd si ita non fuerit, imo cum aërem attrahit, auditur in pectore oregmon, ex hoc clysterio erit clysterizandus. Quod. ℞. coloquintidæ,bothormarien,centaureæ minoris,arthanithæ,hellebori albi, omnium ana manipulum vnum. Coquantur omnia in tribus libris aquæ donec ad vnam redeant. Deinde colentur, & ex media libra huius apozimatis fiat enema. quod si cito exierit,fiat iterum, donec humorũ multitudo simul cum eo exeat. Naribus quoq; condisi & helleborus albus suauiter insufflẽtur. Et est ingeniandum,vt anacardinũ cum hydromelle per os ad stomachum multotiens descendere cogatur,quaq; die semel: ex quo vnius au

rei pondus in potu sumēdum est. Cuius descriptio est in capitulo de paralysi. Sartago praeterea ferrea calefacienda est, & capiti multotiēs adeò vicinanda, vt patientis capilli adurantur. Quòd si hoc modo non sanatur, in medicando plus laborabimus. caput nanque rademus, & ex sinapi trito & castoreo & fortissimo aceto liniemus. In prima autem huius passionis specie, post phlebotomiā stringemus fortiter, adiutoria ligādo superius parum sub cōiūctione ipsorum cū spatulis, & stringemus tibias similiter. Capiti quoq; superfundendum est oleum rosatum & acetū vini, & phlebotomia facienda est prius in pedibus, & postea in nasi extremitate.

De graui dormitatione. Cap. V.

CVm aliquis quasi dormiens iacet, & tamē sentit & mouetur, sed oculos secundum plurimum habet clausos quos tamen dū vocatur cum clamore, aperit, licet iterum statim claudat, iam patitur Subeth, qui cum clysteribus acutis, quae paulo antè nominauimus, curandus est. In os quoq; ipsius mittemus hydromel, & laborabimus vt descēdat. Ipsum enī nutrimentum existit eius. Caput praeterea vsq; ad diatriton primum oxirodino infundemus. Post tertium verò diem sternutationem prouocabim⁹ ex his quę nominauim⁹. & radem⁹ caput, & liniemus ex sinapi, & castoreo, & aceto.

De stupidis qui semper habent oculos apertos. Cap. VI.

CVm aliquis quasi dormiēs iacet, & nō mouetur, & licet oculi sint aperti, palpebras tamen non mouet, congelatus est siue ri-

gidus. Curād⁹ verò est ex medicinis subeth: hoc tamē addito, vt oleū sambucinū sup caput fūdatur: & in omni libra eius sit vncia vna euphorbij. Ipsum quoq; caput ex castoreo & euphorbio & oleo sambucino liniatur.

De Paralysi. Cap. VII.

CVm aliquis se mouere nō valet, aut vnū vel plura ex mēbris mouere non potest, atq; eorū sensum amisit, ipsum paralysim illius mēbri, aut mēbrorū incurrisse ꝓnuntiamus. Cuius curā incipiemus pilulas fœtidas quas ego cōposui dando, quæ ℞. pulueris pigræ drachmas decē, coloquintidæ interioris drachmas quinq;, euphorbij drachmas duas & semis, castorei, piperis, assæ fœtidę, serapini, opopanaci, seitaragi Indi, sinapis, omniū septē ana drachmā vnā, centaureæ minoris, elaterij, amborū ana drachmas quinq;, gūmæ in succo rutę dissoluātur, & alia ex eis cōficiātur, & fiant pilulę, & fiāt ex eis decē potiones. Quarū vnā postq̄ æger sumpserit, per tres dies quiescat, & nutriatur tūc cū aqua ciceris & oleo & sinapi, & deinde bibat aliā potionē. Quod postq̄ ter fecerit, per aliquot dies quiescat. Et nutriatur carne frustatim incisa & in sartagine frixa, & mutagenath, in quib⁹ sint species calidæ, vt piper & his similia. In potu verò sumat hydromel. Mēbra quoq; eius ex oleo costino inungātur. Quod ℞. costi vnciā vnā, piperis, piretri, euphorbij, ōniū triū ana tertiā vnciæ vni⁹, castorei vnciā semis, dissoluanť omnia in media libra olei de cherua, aut de narcisco, & vtere eo. Diebus vero quib⁹ quiescit, quaque die dandæ sunt duæ drachmæ

de anacardino, quod ℞.zinziberis, piretri, nigellæ, costi, melanopiperis, macropiperis, oggij, omniū ana drachmas viginti, myrrhæ, rutæ siccæ, assæ fœtidæ, aristologię, baccarum lauri, castorei, seitaragi indi, sinapis, gentianæ, omnium ana drachmas quinq;, mellis anacardi drachmas quinq;. vngātur ex oleo nucū, & cū melle cocto conficiātur. Hoc enim medicamē valde confert paralysi, apoplexiæ, torturæ, & tremori, albaras, morsibus scorpionis, & omnib⁹ passionibus frigidis, & spasmo humido. Cū autē sumitur, ilico prouocat sudorē, & infert febrē. Quòd si sumptū nō affert sanitatē, æger ab omni medicamine per decē dies abstineat, excepta dieta, deinde ad ipsius curā redeundū est. Quòd si paralysis ex percussione, aut casu euenerit, & acciderit subitò, taliter permanebit. Nunq̄ enim sanabitur. Q; si non repēte ex prædictis, sed paulatim & molliter inuaserit, loco ꝑcussionis emplastrū hoc apponēdū erit, quod ℞. farinā fœni græci, semen ben, semen mahalep, semen resin, bdelliū amoniacum, adipem anatis, ceram, oleū de lilio, ex his fiat emplastrū & superponatur.

De stupore & tremore. Cap. VIII.

CVm aliquis sentit aliquod suorū mēbrorum sicut est dispositio pedis cū fit stupid⁹, dicim⁹ in illo mēbro stuporē esse. Quapropter ei⁹ cura non est differēda. Quādo eni ꝓlongatur tēpus hui⁹ ægritudinis, perducit ad paralysim. Curatur autē hæc passio ex aliqua parte medicinarū paralysis, & cū dieta & vnctiōe ex oleo costino. Quòd si inueterauerit passio, ęger ex pilulis fœtidis purgād⁹ erit, & cō

plexio æquanda cum anacardino & dieta. Tremor autem ex eisdem curatur ex quibus sanatur stupor. Sed si ex superflui vini potu euenerit, æger ab ipso erit abstinendus. Similiter si aquam, quę ex niue dissoluitur, bibendo hanc incurrerit passionem, ab ipsa abstineat, & balneum calidissimum ingrediatur, in quo tamdiu moram faciat, donec sudet, & in sole assiduè moretur.

De tortura oris. Cap. IX.

CVm hominis os cõtorquetur, & vnum de oculis suis claudere non valet, & si præcipitur ei vt sufflet, flatus ab vna tantùm parte exire videtur, ipsum tunc contorsionem pati dicimus. Cuius curam incipiemus cum solutione ventris ex pilulis fœtidis. Nutrimẽtum verò eius atq; ipsius potum ponimus, vt in capitulo de paralysi diximus. Aegrum præterea quotidie in mane antequam comedat, sinapim cũ syrupo acetoso gargarizare faciem⁹. Et mittemus eum in domum obscuram, & præcipiemus vt vnam nucem muscatam in parte oris quæ torta est teneat. Naribus quoque insufflabimus condisi, vt sternutatio prouocetur. Spondylos quoque colli eius & faciem eius, & frontem ex oleo costino inũgere cõuenit. Et est quotidie de anacardino vnius aurei pondus sumẽdum. Et si passio hoc modo soluta nõ fuerit, ad ventris solutionẽ & ægri præseruationẽ redeũdum est. De tortura verò quæ non repente sed paulatim accidit, non loquimur. Ipsa nanq; nõ contingit nisi in phrenesi perniciosa, morte iam imminente, & est ex siccitate.

De Spaſmo. Cap. X.

CVm aliquod membrum alicuius contrahitur, & ad ſuam redit originem, aut pleraq; ex mēbris ſic diſponuntur, ipſa ſpaſmata eſſe pronuntiamus. Spaſmus autem ſubito aut paulatim inuadit. Sed ſpaſmo ſubito euenienti, eadem præparanda eſt cura quam paralyſi conferre diximus. In eo tamē fricatione manuū & vnctione ex oleo coſtino plus vtimur. Spaſmus verò qui non repente ſed ſuauiter accidit poſt febrem aut multam ventris ſolutionem, aut multum vomitum aut ſanguinis fluxum, malus eſt & vix curabilis. Quicquid tamen accidat, ei mederi incipiemus. Aegro nāque hordei aquam & iura vnctuoſa & mollia adminiſtrabimus, & in aquam dulcem tepidam ipſum mittemus, & vngemus ex oleo violato tepido, & oleo de ſeminibus cucurbitæ, & pręcipuè neruorum radices in quibus ſpaſmus exiſtit. In tina quoq; diu moretur, & ex oleo violato inungatur. De vino bibat patiens parū, quod tamen multum habeat aquæ admixtum, & cibis nutriatur humidis.

De Epilepſia. Cap. XI.

CVm aliquis cadit in terram & torquetur & commouetur, & intellectū amittit, dicimus ipſum epilepticū eſſe. Quòd ſi ſpuma exit per os, aut ſe cōmingit, aut ſperma egreditur, aut egeſtio, paſſio tunc eſt prauior & vehementior. Si autem Aeger anteceſſionem ſentit, quaſi aliquid ex aliquo ſuorum mēbrorum eleuari, & aſcendendo caput petere, & deinde ſyncopizatur & cadit, tunc oportet in

hora qua sentit illud, anteq̃ istud accidat, membrũ à quo procedit quod prædixim⁹, fortiter ligare. prohibebit nanq; hoc accessionem venire. In tẽpore verò quietis, corp⁹ multoties erit euacuandũ cũ pilulis cochijs. Et locus à quo exoritur passio, ex sinapi & pipere & euphorbio, ac mellie anacardi erit epithimãdus, vbi epithima dimittendũ erit, donec locus vesicetur, & vesicę rumpãtur, & aqua quæ in eis collecta est, effluat. Ipsæ quoq; non cito sunt consolidãdæ, quinimo dimittendæ, vt quod in eis colligitur, emanet: deinde consolidẽtur. Hoc enim omnino huius ægritudinis certa salus existit. Ad vltimum etiã ventosas cũ pauca scarificatione superponere vtile est. Aeger verò si ante accessionẽ nauseam aut tristitiam aut cordis tremorẽ sentit, & deinde ægritudinis accessio sequitur, cogendus est multoties vomere ex aliquo vomitiuo, deinde pigram in potu sæpe acccipere conuenit. Stomacho quoq; emplastrum ex spica, & rosis, & mastice, & cortice thuris, cũ vino odorifero imponendũ est. Nutrimentum præterea eius totum taliter statuendum est, vt paucarum sit superfluitatum, sicut caro frixa in sartagine, & caro cocta in cazolis, & cibus qui fit de aue quadam quæ habet in palato dentes & vocatur taguid, & caro de volatilibus & hœdina. Quòd si cum epilepsia sensuum affuerit tenebrositas & debilitas, neq; aliqua de prædictis significationibus inueniatur, ægro pilulæ cochiæ multoties sunt tribuẽdæ, & eius cõseruatio subtiliãda, & cibaria, quæ diximus, danda. Gargarism⁹ quoq; fieri debet, & sternutatio ex his quæ di-

ximus ꝓuocāda, ac narib⁹ peoniæ puluis ſubtiliſſimus qui ſimilet alcohol, inſufflādus. Si quis autē cū epilepſia in facie & oculis rubedinē habuerit, & venarū groſſitiē, phlebotomādus erit ex vena ſaphena. Sanguis etiā ex carnoſitate tibiarum cū ventoſis erit extrahēdus. Capiti prę terea oleū roſarū & acetum ſuperfundātur. Et abſtineat à vino & à cepis, & allijs ac ſinapi, & porris, & apio, & fabis, & cannabi, & poſtremo ab omnibus fumum caput aſcendentem & replentem generantibus. Electuarium quod omni epilepſiæ ſpeciei remediū affert, ℞. piretri, ſiſeleos, ſticados, omnium ana drachmas decē, agarici drachmas quinq;, cordumeni recentis & acuti, aſſæ fœtidæ optimæ, ariſtologiæ rotundę, omnium ana drachmam vnam ſemis. Deinde extrahatur ſuccus ex ſquilla, & mixtus cū pari quātitate mellis coquatur, & conficiātur ex eo ſpecies, & fiat electuarium, ex quo patiens quotidie ſumat, & caueat ſibi à groſſis cibis. Electuariū hoc omnib⁹ epilepſiæ ſpecieb⁹, excepta vna ſanguinea, quā Galenus nominauit, & nos etiam eius fecimus mentionem, opitulatur: cui vidi conferre phlebotomiam ex ſaphena prius, & poſtea ex baſilica. Deinde ei⁹ regimen ſit ex his quę ſanguinē in corpore minuunt & ipſum infrigidant. A carne præterea & vino abſtineat, & bibat rob acetoſorū fructuum, capiti quoq; ſuperponantur ea quæ ipſum infrigidant.

De Incubo. Cap. XII.

CVm quis in ſomno quaſi rē grauem aliquid ſuper ſe cadere ſenſerit, incubum pati denuntiandus eſt. In ipſius itaque

cura non est tardandū, ipse enim epilepsiæ præambulus est, ipsam nanq; præcedit. Aeger ergo si in colore rubeus fuerit, & venas habuerit plenas, ex saphena erit minuendus, & ventosæ in carnositate tibiarum ponendæ sunt. Aeger præterea à potu vini & rerum dulcium comestione abstrahendus erit, & præcipuè ab omni re quæ multum generat sanguinem. Quòd si huic contrarium acciderit, venter ex pilulis cochijs multoties erit soluendus & eius regimen subtiliandum. Exercitio quoque vtendū erit, & mēbra inferiora erunt fricanda.

De Melancholia. Cap. XIII.

CVm alicui cogitatiões malæ sine causa manifesta acciderint, & timor & tristitia in eo præualuerint, melancholię principium in eo est. Cum autem res ad hoc deuenerit, vt etiam ea quæ cogitare cœpit. ore promat, verbáq; sua atq; actus permisceat, iam melancholia perfecta est. Cui ergo hæ malæ cogitationes & tristitia & tribulatio accidūt, anteq̃ pręualere incipiāt, succurrendū est. Quia si pręualuerint, cura erit difficilis. Quòd si cum melācholia fuerit dolor ventris & inflatio, & malus color, & digestionis corruptio, & vomitus acetosus, & excreationū multitudo, incipienda est cura cū phlebotomia ex basilica, aut saluatella sinistræ manus. Et si sanguis visus fuerit niger, dimittat̃ egredi in q̃titate multa. Subtilis autē & rube⁹ si fuerit, ilico restringēdus erit. Aeger verò ex rebus lenientib⁹ est nutriēdus, vt sunt alessidebegi, quæ fiunt ex carne hœdina & arietina, & mittēd⁹ est in balneū, in quo nō diu mo

retur. Post hæc autem decoctione de epithimo quam ego cōposui, vtatur. Hæc est decoctio de epithimo: ℞. mirobalanorum indorũ drachmas decem, polipodij drachmas quinq;, sene drachmas nouẽ, turbith drachmas quatuor, sticados drachmas decem, passularum enucleatarũ drachmas decem, epithimi Cretensis drachmas decem. Omnia excepto epithimo in tribus libris aquæ coquenda sunt donec ad vnam libram & mediam redeant. Cúmque hoc factum fuerit, addatur epithimum, & illico ab igne remoueãtur & dimittantur donec infrigidari cœperint. Cúmque infrigidata fuerint, manibus fricata colentur. Deinde sumantur agarici duæ tertiæ drachmæ vnius, aloes drachma vna, salis indi drachma semis, hellebori nigri quarta vnius drachmæ: conficiantur cum melle, aut cum iuleb, & fiant ex eis pilulæ quæ per tres horas ante decoctionis acceptionem sumẽdæ erũt. Postea sumat decoctionẽ, deinde trib⁹ diebus quiescat. In his autem diebus quibus quiescit, nutriatur ex his quæ prædiximus, & in potu sumat vinum subtile & clarũ & bene odoriferũ. Post hæc quoq; iterũ soluendus est vt pri⁹, hoc verò ita vt prædixim⁹ tertio iterandũ est, quarta quoq; potio ei danda est. Aeger verò ab omnibus quæ cholerã generant nigram, abstrahẽdus est, vt sunt carnes syluestres omnes, & caro vaccina & porcina, & magnarũ caprarũ, & fabæ, & caro salita, & caseus vetus, & propriè lẽtes, & omnia olera nisi humefaciẽtia. Vitet præterea vinũ grossum, & laborẽ & vigilias, neque patiatur famem neq; sitim, vino vero subtili in

potu vtatur,& pręcipiendũ eſt ei vt dormiat,& ſtudendũ in ſplenis curatione, ex his quæ in ſequẽtib⁹ in capitulo de ſplenis curatione qui augmen taẽ,dicturi ſumus.Os quoq; ſtomachi cõfortandũ eſt,& ꝓpriè ex medicinis,quarũ mentionẽ in ſequẽtib⁹ facturi ſumus cũ ęgritudines ſtomachi nominabim⁹.Si autẽ cũ melancholia ea quę nominauim⁹ nõ fuerint,acciderítq; poſt phreneſim aut lõgã morã ſub ſole,aut ꝑcuſſionẽ ĩ capite,ĩ prĩcipio ex cephalica phlebotomia eſt faciẽda,&capiti ſtudiũ adhibẽdũ ex reliquo regimine quod diximus propriè.Aqua præterea tepida ab alto loco ſuper caput fundẽda eſt, deinde oleũ roſatum cũ aceto vini capiti infundatur,& lac muliebre deſuper mulgeatur. Naribus etiam oleum de ſeminib⁹ cucurbitæ dulcis & lac muliebre inijciantur.In balneũ quoq; ſæpe mittẽdus eſt,& multũ ex aqua tepida capiti eſt ſuperfundendũ.Aeger etiã omnia odorifera quæ frigida ſunt odoret.Si autẽ cũ melancholia nihil fuerit eorũ quæ diximus, in principio matrix vena dextri brachij aperiẽda erit,& ſanguis cõſiderandus, & vt pręduxim⁹ faciẽdũ, & regendũ vt dixim⁹.Et poſtq̃ hoc regimẽ infirmo adhibueris,ꝑ aliquot dies quieſcere dimittendus eſt,deinde vt prius in cura eius incipiendum,donec ſanitatis fiat reſtitutio. Studiũ verò totũ quod erga melancholicos eſt, obſeruandũ eſt,vt inpinguẽtur & carnoſi fiãt. Ex quo enim pingues & carnoſi fuerint,ilico ſani erunt.Cibi autẽ qui illis cõgruũt ſunt caro arietina,& hœdina,& gallinacea,& panis de ſimyla . Opirus autẽ panis nullo modo eſt eis cõgruus. Vinum

quoq; subtile & clarũ eis cõueniẽs est. Vinũ verò grossum nõ est eis bonũ, neq; nigrũ. Lac autem recẽter ab vberib⁹ extractũ dum adhuc calet, eis cõfert, & pisces recẽtes, & sisami de zuccaro facti, & oleo amygdalino. Pręterea audire cãtilenas & gaudere & habere ante se res deliciosas & dormire plurimũ, cõfert eis. Econtrario verò cogitare & solus morari, & vigilare maximè nocet eis. Pilulæ quæ cholerã nigrã expellũt, ex quib⁹ datur his qui decoctionẽ sumere nequeũt, ℞. epithimi Cretẽsis drachmas vigĩti, polipodij, agarici, amborũ ana drachmas decem, hellebori nigri, salis indi, amborũ ana drachmas quinq;, sticados drachmas septẽ, pulueris hieræ pigræ drachmas quindecim, bibat ex eis drachmas tres. In diebus verò quibus quiescit, æger debet sumere ex electuario quod vocatur lætificãs, qđ ℞. melissę, corticũ citri, garyophyllorũ, gallię muscatę, masticis, croci oriẽtalis, cinamomi, nucis muscatæ, cardamomi, neheremisch, been albi & rubei, zedoariæ, doronici, seminis ozimi maioris, seminis ozimi garyophylati, õniũ ana partes æquales, musci q̃tũ est decĩa pars drachmę vni⁹. Deinde sumant chebuli. xx. & ẽblici. xxx. & terãtur, & in trib⁹ libris aquæ coquant donec ad vnã redeãt, & colẽtur. In colatura verò mittat mellis lib. I. Deĩde bulliãt donec aqua cõsũpta sit. Pòst ex hoc melle cõficiãtur prędictę species, quod tamen in põdere sit triplũ ad species, de quo, cũ necesse fuerit, ad magnitudinẽ auellanę sumendũ est. Hoc enim medicamẽ lętitiã & coloris pulchritudinẽ & digestionis bonitatẽ operatur, & retardat canos.

De Catharrho. Cap. XIIII.

CVm caput alicuius in egressione balnei discoopertũ fuerit, aut post exercitium aut post aliud, fueritq; aër frigidus, & ventus septẽtrionalis, & acciderit inde naribus & palato pruritus & commotio, & sternutatio: Pannus tũc calefaciẽdus erit, & capiti superponendus. in quo tandiu moretur donec æger calorem in capitis profunditatẽ penetrasse sentiat. Deinde nigellã odorare incipiat, & prouocetur sternutatio, & caueat ne supinus iaceat, & comedat parum. A vino quoq; omnino abstineat. Quòd si passio ex appositiõe panni calidi alleuiata non fuerit, neq; minuitur per ipsum, fiat phlebotomia ex cephalica, & soluatur natura ex rebus quæ non exasperant, sicut hæc decoctio, quã in potu sumere debet qui tussim patitur, & in pectore asperitatẽ habet, & indiget ventris solutione, que ℞. iuiubas viginti, sebestẽ triginta, passularũ enucleatarũ decẽ drachmas, violarũ siccarũ drachmas quatuor, radicis liquiriciæ fractæ drachmas quinq;, ficus citrinas decem, coquãtur in trib⁹ libris aquæ, donec redeãt ad vnam, & colentur, & in colatura dissoluantur, cassiæ fistulæ drachmas septem, tereniabin drachmas decẽ. Quòd si neq; phlebotomia profuerit, neq; ventris solutio, & materia ad pect⁹ descẽderit, & cõmoueãtur tussis & febris, ilico fiat phlebotomia, & patiẽs à carne abstineat & vino, & in potu sumat aquã hordei, & muraba violatũ q̃diu calor fixus perseuerauerit, & tussis fuerit sicca & aspera. Sed postq̃ calor quieuerit, & tussis mollificata fuerit, & screare incœperit,

hæc decoctio quaqȝ die cũ muraba violato dã-
da erit donec pectus mundificetur, & tussis se-
detur, & vox clara reddatur, quæ ℞. ficus citri-
nas quinqȝ, iuiubas decem, sebesten viginti, pas-
sularum albarũ & enucleatarũ drachmas decẽ,
liquiriciæ excorticatæ drachmas quinqȝ. coquã-
tur vsqȝ ad dissolutionẽ & colentur, & dentur
ex hoc omni die vnciæ tres in potu cũ mura-
ba violato drachmis quinqȝ. Si vero tussis inue-
terauerit ac diu permanserit, tunc ostendemus
qualiter curanda sit, cũ de tussis cura tractabi-
mus. Quòd si cursus in naribus diu perseuera-
uerit, & non fuerit calor, fluxus erit restringen-
dus suffumigando nares per traiectorium. Et si
quod per nares effluit, subtile & acutum ac ci-
trinum fuerit, suffumigatio fiat ex sulphure in-
fuso prius in aceto & postea siccato, aut ex fa-
bis aut hordeo excorticatis, & in aceto prius in-
fusis, & postea siccatis, aut ex zuccaro albo,
& sandalo albo. Qȝ si neqȝ calor neqȝ rubedo in
facie fuerint, suffumigatio fiat ex costo aut thu
re. Hæc nanqȝ suffumigatio fluxũ restringit.

De Ophthalmia. Cap. XV.

CVm ea quæ in oculis alba sunt in rubedi-
nẽ mutata fuerint, fluxerintqȝ lachrymę,
& in angulis oculorũ lachrymalibꝰ lippi
tudo collecta fuerit, dicemus tunc ægrum pati
ophthalmiã, & quanto plus symptomatũ vehe
mentia, aut ipsorũ affuerit minoratio, tanta erit
ophthalmiæ fortitudo aut eius debilitas. Dete-
rior autẽ ophthalmia est cũ alba oculorũ vidẽ-
tur inflata, & adeò eleuata, vt oculorũ cooperi-
ant nigredinẽ & palpebræ inuersentur. In prin-

cipio verò curationis ophthalmiæ cephalica est phlebotomãda ex manu vel brachio partis contrariæ in qua est ocul9 infirmus,nisi leuis fuerit ophthalmia. Et q̃to fortior fuerit ophthalmia, tanto pl9 est minuendũ ex sanguine. Deinde vẽter ex mirobalanis citrinis,& tereniabin,& succo fructuũ soluẽd9 est. Et æger à carne & vino, & à reb9 dulcib9 abstinere debet,& cibũ minuere. Q; si ista nõ suffecerint,fieſ albũ in lacte puellã lactãtis fricandũ,& in oculos distillãdũ. Et si lippitudinis multitudo in oculo collecta fuerit,radius coto inuoluaſ,& madefiat in aqua,& cũ eo oculus ab illa lippa mũdeſ. Deinde puluis albus aspergaſ,& supponẽdo oculis aliquid suauiter sustẽtetur,& ligeſ,& æger in domũ tenebrosam mittaſ,& ingeniandũ est q̃tũ possibile est vt somn9 ꝓuoceſ. Caueat tamẽ ne sup oculũ infirmũ dormiat,& ne caput depressum sit,sed superi9 eleuatũ,neq; vestimentorũ capitia sint stricta,neq; in faciẽ se diu ꝓijciat. Si autẽ oculus leuior fiat, & dolor sedetur, ac lachrymæ minuanſ,phlebotomia iã facta & vẽtre soluto balneũ multoties & freq̃uẽter ingrediatur. Ex hoc enĩ passiõis reliquiç dissoluenſ. Q; si ĩ oculo humorositas & grauedo remãserit,puluis citrinus erit immittẽd9. Ex his autẽ quç habẽti ophthalmiã multũ cõferũt,est,vt frons & palpebrç ex hoc liniãtur epithimate,quod ℞. fieſ memithæ, rosarũ,aloes,licij,sandali rubei,fausel,croci orientalis,omniũ ana partes æquales. fiant ex his pilulæ, cúmq; necesse fuerit resoluatur vna ex eis in succo coriandri aut in succo endiuiæ: aut cũ aqua rosata,& liniatur cũ eo,& sanabitur si

Deus voluerit. Sief albũ, ℞. cerusæ ablutæ drachmas decẽ, sarcocollæ grossæ drachmas tres, dragagãti drachmã vnã, opij drachmæ semissẽ: fiant ex his formæ lenti similes. Puluis citrin9, ℞. sarcocollæ grossæ drachmas decẽ, aloes drachmas duas, croci drachmas duas, myrrhæ drachmã vnã, licij drachmas duas: ex eis optime tritis immittatˀ puluis cũ opus fuerit. Puluis alb9, ℞. sarcocollã albã & pinguẽ, quæ mittatˀ in lac mulieris, quod melius erit cũ alicui9 iuuenculæ fuerit, & dimittatˀ in vmbra donec siccetˀ, & teratˀ optime, & õnib9 drachmis decẽ, ipsi9 addãtˀ de sief memithæ drachmæ duæ, quę iterũ optime trita reponãtur, & cũ op9 fuerit, in oculum mittantur.

De vlcerib9 oculorũ. Cap. XVI.

CVm ĩ oculo fortis dolor, & pũctio nociua ac pulsus sentiũtur, & lachrymarũ fluit multitudo, cũ palpebræ eleuantˀ & oculi aperiũtur: loca quę sunt in albis ipsorũ inueniũtur rubea, aut si totũ fuerit rubeũ, & vn9 locus magis rubere inuenitur, aut in nigredine loc9 aliquis alb9 apparet, pustula iã in oculo exorta est. Ad hãc vero curãdã passionẽ necessari9 est Medic9 in curis oculorũ valde instruct9. Nos tamẽ curatiõis ipsi9 sũmas & aggregatiões dicemus. Dicim9 itaq; ꝙ vlcera quę in cõiũctiua nascũtˀ, hoc est, in albis oculorũ, nõ adeo sũt timẽda vt ea quæ in cornea, hoc est, ĩ oculi nigredine fiũt. Deteri9 vero vlcerũ est illud quod in nigredine sub pupilla existit, eminẽtia nãq; ad istud est velocior. Horũ autẽ vlcerũ curã cũ phlebotomia incipere debemus, & sanguinis extrahere multitudinẽ secũdũ quod possibile fuerit. Cõsequẽ-

ter autē venter ſoluendus, & Aeger ſibi cauere debet à carne & vino dulci, & eſſe cōtentus herbis frigidis, & in potu ſola aqua vti. In oculo vero in initio ſief albū cum lacte mulieris mittēdum, & ſi pulſus iam alleuiari & ſedari videtur, ſperandū eſt quòd ægritudo ſoluatur ſine ſaniei collectione. Quòd ſi pulſatio poſt ſanguinis extractionē & ventris ſolutionē, ac ſief albi immiſſionē quieſcere nō videtur, parua fiducia in hoc quod diximus eſt habenda. Eſt itaq; tūc ſief de olibano mittendū in oculū, & pila aliqua oculo ſuperponēda, & cū ligatura ſtringēda. Antè verò q̄ hoc eueniat, oculus ſuauiter eſt ligandus, & ſine ſuperpoſitione pilæ, & nō ceſſes in oculū de ſief de thure ſępe diſtillare donec ſanies in pila videatur. Ex quo enim hoc viſum fuerit, ſief de plūbo vti neceſſe erit vſquequo ꝓfunditas fiat plana, & tota caro generetur. Et tamen quæ dixim⁹ tūc ſunt faciēda, cū puſtula nō eſt magna. Quoniā cū magna fuerit, fueritq; iuxta pupillā, aut infra eā, erit tūc neceſſe vt cū eleiſir medicet ne oculus emineat. Ad pilæ quoq; ſupꝑpoſitionē & ligaturā erit redeūdum. Aeger prępterea ſemp ſupinus iacere debet, & à forti motu abſtinere. Cū autē caro in loco vlcerū pfecte generata fuerit, vel loc⁹ apoſtematis carne replet⁹ fuerit, remanebit ibi ī oculo albedo. Q; ſi vlcus fuerit profundū, albedo erit groſſa, & ſi in ſupficie tātū corneę fuerit, erit ſubtilis. Vlc⁹ quoq; ſi à pupilla fuerit remotū, & ſteterit ſeparatim p ſe veſtigiū illud quod remanet, nihil mali faciet. Si autē iuxta pupillā fuerit quādoq; poſt vlceris curationē veſtigiū remanens ꝓhibebit vi-

sionẽ.Quapropter tũc est vtendũ medicinis qui bus vestigiũ,quod dixim⁹,abstergi &deleri possit.Sief de thure,℞.armoniaci,sarcocollæ amborũ ana drachmas quinq;,thuris drachmas decẽ, croci drachmas duas:conficiantur ex muscillagine fœnugræci,& fiant ex eis sief.Sief de plũbo,℞.plumbi adusti,antimonij,thuciæ ablutæ, calcecumenon,gũmi arabici,dragagãti, omniũ ana drachmas septem,opij drachmæ semissem: terantur, & cum panno serico qui sit subtilissimus,cribellentur,& conspergantur ex aqua pluuiali,& fiant ex eis sief. Sief ex quo caro in vlceribus oculorum generatur , & vueæ egressio prohibetur, & vestigium subtiliatur,℞. climiæ ablutæ,thuciæ ablutæ, cerusæ, antimonij,thuris, omnium ana drachmas duas, myrrhæ drachmam vnam,sarcocollæ grossæ drachmã vnã & semis,sanguinis draconis,aloes,opij,omnium ana drachmam vnã,fiat ex eis sief. Eleisir quo est vtendum cum timetur ne ex vlcere vueę sequatur egressio,℞.antimonij,ematitis, amborũ ana drachmas decẽ,acaciæ drachmas tres, aloes drachmam vnam:terãtur,& fiant ex eis sief, & administrentur apud necessitatem.

De his quæ in oculos cadunt,siue sit pilus siue palea siue aliud. Cap. XVII.

SVmatur resina,id est,gumma pini,& per oculum trahatur,& extrahit illud quod in oculum cecidit.

De albedine quæ fit in oculo. Cap. XVIII.

ALbedo quæ in oculis contingit,est vestigium post vlcerum curationẽ remanens quando consolidantur.Quæ cum in ocu

lis puerorum fit,leuior eſt ad curandum, quàm cum in ſenibus.Cum enim fit in ſenibus fortaſſe ad ſanandum impoſſibilis eſt niſi ſubtiliſſima fuerit.Hæc autem paſſio ex his medicaminibus curanda eſt. Poſtquàm æger balneum egreſſus fuerit, aut faciem ſuper vaporem aquæ calidæ vſquequo rubea ſit tenuerit. Si tamen ex hoc medicamine in venis oculi rubedo & dolor prouenerint,per aliquot dies ab eo quieſcendum eſt donec oculus quieſcat,& pòſt ad id redeundum. Medicamen valde vtile ad albedinem remouendã & cito eradicandam.Ego quoque non vidi quod eo melius aut æquale eſſet ad albedinem delendam,℞.maſſacumnię,ſpumę maris,ſtercoris magni lacerti,baurach, zuccari higeri,omnium ana partes æquales. Deinde ſumantur acori, cœlidoniæ, amborum ana drachmæ decem,coquantur in libra vna aquæ donec ad quartam redeant & colentur, & ex hac aqua imbibantur ſpecies quas prædiximus, ita quòd conficiantur ex ea & ſiccentur in vmbra, deinde iterum terantur & conſpergãtur vt prius,& ſiccentur, quod poſtquam quater factum fuerit,ſiccentur & terantur,& in oculo mittantur. Hoc enim medicamen nulli, vt prædiximus,compar exiſtit in remotione albedinis.Remouet enim hoc medicamen groſſam albedinem etiam ex oculis animalium.

De Scabie & Sebel. Cap. XIX.

CVm palpebra inuerſatur & interius apparet rubea & aſpera, ſcabies adeſt. Et cum ſuper alba oculorũ ac ſuper nigredinẽ videtur ſimilitudo pãniculi ex venis rube-

is & groſſis texti, adeſt paſſio quæ vocatur ſe- bel. Hæ vero duę paſſiones graues ſunt & chronicæ, & vix curabiles. Patiens tamē dum ſanus eſt, phlebotomia ex brachio & fronte & ventris ſolutione vti debet, & in comeſtione vitare dactilos, & ſiſamos de melle, & vitet ebrietatē. Et quando non eſt plenus, ſæpe ingredi balneū eſt ei vtile, & frequenter immittere oculo ſief rubeum ſimiliter confert. Sief rubeum, ℞. ematthitis, colcotar combuſti, amborum ana drachmas tres, æris vſti drachmas duas, myrrhæ, croci, amborum ana drachmā vnam, piperis lōgi drachmæ ſemiſſem, conſpergantur ex vino veteri, & fiat ex eis ſief. His præterea ægritudinibus viride confert ſief, cuius deſcriptio in capitulo de vngula continetur. Quòd ſi paſſiones iſtæ vetuſtæ fiant, ſcabies fricatione indigebit, & ſebel collectione. Non tamen menſuræ huius libri congruit, vt de his tractemus.

De lachrymalibus cū pruriunt. Cap. XX.

ENdiuia tenera ſumatur & conteratur & fiāt ex ea magdaliones parui, & ex oleo violato inungantur, & oculis ſuperponātur, & in hora dormiendi ligentur, roſatum tamen melius eſt, & citius confert. Et ſi hoc non ſuffecerit, lentes abſq; corticibus, & ſumach, & roſæ rubeæ, & granati carnoſitas ſumantur, cōtrita ex careno cōſpergātur, & more emplaſtri ſuperponantur. Quod ſi nō ſuffecerit, ex cephalica prius phlebotometur patiēs. Deinde ex vena frōtis, & ex venis quę ſunt in angulis lachrymalibus. Venter quoq; frequenter ſoluatur, & balneum multoties ingrediatur.

De Vngula. Cap. XXI.

CVm aliquid pãniculo ſimile, ex angulo, qui eſt ex parte naris, oriri videtur, & album oculi cooperire, & peruenit vſque ad nigredinem, generatur paſſio quæ vngula dicitur. Cuius nocumentum, tũc ſolum eſt peius, cum peruenit ad nigredinis partẽ quæ eſt iuxta pupillam. Hæc igitur paſſio dum ſubtilis eſt cum ſief viridi, & ſief de chalcãtho eſt medicãda. Si autem vetuſta fiat & groſſa, cũ ferro eſt euellenda. Sief viride quod confert ſebel, & ſcabiei, & vngulæ, & albugini, ℞. ziniar drachmas tres, colcotar vſti drachmas ſex, arſenici rubei, baurach, ſpumæ maris, omnium ana drachmã vnã, ſalis armoniaci drachmę ſemiſſẽ, amoniaci drachmas duas. Armoniacum in ſucco rutæ diſſoluatur, & ſpecies ex eo conſpergantur & fiãt ex eis ſief, eſt enim mirabile. Sief de chalcantho quod confert vngulæ, ℞. æris vſti, chalcanthi amborũ ana drachmas quinque, ziniar drachmas duas, ſalis armoniaci, baurach, arſenici ſublimati omnium ana drachmam vnam: terantur, & per hebdomadam vnam dimittãtur, deinde fiant ex eis ſief, & fricetur vngula cum eis.

De macula rubea ex percuſſione vel alia re. Cap. XXII.

CVm in oculo ex pcuſſione aut ex re alia punctum rubeum fieri cõtingit, ſanguis qui ibi eſt diſſoluẽdus eſt, poſtquam æſtuatio quieuerit. Sumantur igitur arſenici rubei, olibani, myrrhæ, armoniaci, omnium ana partes æquales, & fiant ex eis ſief. Qui in ſucco coriandri fricẽtur & in oculũ diſtillentur. Quã-

diu tamen dolor perſeuerat, albumen oui ſumē dum eſt & oleo roſato miſcēdum, & cotum ex eis inuolutum, oculo eſt ſuperponendum.

De Lachrymis. Cap. XXIII.

CVm lachrymales oculorum anguli ſemper humidi videntur, patiens quotidie ieiunus balneum ingrediatur, & in oculum alcohol iſtud mittatur. Iſtud autem alcohol, ℞. thuciæ drachmas decem, coralli rubei, mirobalani, citrini fricati, aloes, omniū ana drachmas duas, piperis drachmę ſemiſſem fiat ex his puluis qui aſſidue immittatur oculo.

De debilitate viſus. Cap. XXIIII.

SI cum debilitate viſus humiditatis ſigna apparuerint manifeſta, quę in tempore famis & exercitij parumper diſſolui videantur, Pilulæ cochiæ multotiens erunt infirmo tribuendæ. Nutrimentum quoque patientis deſiccatiuum eſſe debet, & Æger ſæpe vomere cogēdus eſt. Pulueres etiam deſiccatiui oculis ſunt immittendi. Quòd ſi cum prædicta ægritudine affuerint ſiccitas & corporis macies, nutrimentum erit augmentandum, & vinum in potu tribuēdum, ac ſuper caput ipſius aqua tepida fundenda, & incuruatio ſuper eam facienda. Balneum præterea ingrediatur, in quo tamen nō multum ſudet. Naribus quoq; oleum de amygdalis dulcibus atq; auribus eſt immittendū. Oculis vero lac mulieris adoleſcentis quaque die eſt inijciendum. Quod etiam frequenter fieri conuenit. Hæc quoque debilitatis viſus ſpecies fortior fit in tempore famis, & dum venter vacuus fuerit. Confectio alcohol quod valde acuit vi-

ſum, qui cauſa humoris debilitatur, ℞. thuciæ ablutæ & ſiccatæ drachmas viginti, deinde extrahatur ſuccus ſanſuci viridis, & per noctem vnā reſidere dimittatur, & coletur, ex quo thucia cōſperſa dimittatur quouſque ſiccetur, poſtea teratur. Deinde ſumantur zinziberis, piperis nigri, macropiperis, cœlidoniæ, omniū ana drachmæ duę, ſalis armoniaci drachma vna cū thucię drachmis vigītí, hęc oīa terātur, & ex ſucco teneri fœniculi cōſpergant̄, & ſiccata iterū terātur, & reponant̄. Et cū neceſſe fuerit oculis īmittant̄. Ad hoc p̄terea valde cōfert ſief de fellibus.

De tumore palpebrarum. Cap. XXV.

EPithimetur ex epithimate, quod in capitulo de Ophthalmia nominauimus.

De conuerſis pilis qui naſcuntur in palpebris magis interius quàm debent, & pūgunt oculum. Cap. XXVI.

SI pilus fuerit vnus aut duo, aliјs palpebrarum pilis cum maſtice aut oleo Seni ſunt annectendi, aut radicitus euellantur, & loca à quib⁹ euulſi ſunt cum ferro acuto aut acu adurantur. Si autem multi fuerint, neceſſe eſt vt caro palpebræ incidatur. Loqui tamen de hoc noſtri libri menſuram prætergreditur.

De cataracta ſiue aqua deſcendente in oculum. Cap. XXVII.

QVandoq; alicui videtur q̃ ante ſe habeat cimices, aut alia parua corpora ſubtilia & radioſa. Quod aliquando cauſa ſtomachi, aliquando ex proprio nocumēto ipſius oculi contingit. Ideóque differentia inter hęc duo cōſiderāda eſt, neq; ꝓ paruo eſt habēdū cū

hoc accidēs euenerit. Ex eo nanq; qđ causa stomachi accidit, nō est multū timēdum q̄ oculo nocumētum inferat. Ex eo vero qđ ex proprio vitio oculi cōtingit, valde timēdū est, hoc enim aquę principiū existit. Hęc autē passio dū recēs est & in principio, cū medicinis curabilis est, sed cū iam ad pfectionē deuenerit, sanari nō potest, nisi cū incisiōe, & fortasse etiā incisio pdesse nō poterit. Quapropter differētia inter hæc duo p̄dicta diligēter est inuestigāda, quæ est prout dicemus. Quādo imaginationes quę vidētur, vtriq; apparēt oculo, existimādū est cōtingere hoc ex vitio stomachi, & ecōuerso. Et cū imaginatiōes in hora fastidij & in hora malę digestionis plures solito vident, in hora autē famis & laboris pauciores apparēt, existimandū est etiā hoc ex stomacho esse. Et si ex quo istę imaginatiōes acciderūt, duo pręterierūt mēses aut plures, & in pupilla nō fuerit visa cōturbatio, existimādū est etiā hoc esse ex stomacho. Quādo autē istę existimationes tibi aggregatę fuerīt, pilulas cochias in potu tribue, & si passio oīno remouet, iam existimationes p̄dictę certificatę erūt. Si aūt vni tantū oculo apparuerint, & vno modo in oībus horis pmāserint, existimandū est vitiū aquę adesse, præcipue cum in pupilla nō fuerit obfuscatio. Obfuscatio nanq; si fuerit in pupilla, dubitatio iam tunc erit sublata. Cū autē passio hæc in oculo propria fuerit, prohibendū est infirmo ne cum ventosis minuat sanguinem, neque ex brachio, neque comedat pisces, nec omnia quæ humectare possunt. Venter vero frequenter soluēdus est ex pilulis cochijs, & æger ex calefacti-

uis & desiccatiuis nutriēdus est, hydromel præterea in potu ei tribuendum, & in oculis sief de fellibus mittendum. Sief de fellibus quod proficit aquæ in principio & dilatationi pupillæ, & eis qui post occasum solis non vident, & tenebrositati visus quæ est ex humore, ℞. fellis gruis, fellis sabot, fellis hircini, fellis accipitris, fellis aquilę, fellis perdicis, omnium siccorum vnū aut plura, sumantur quoque pro omnibus drachmæ decem istorum siccorum, euphorbij, coloquintidæ, serapini, omniū ana drachma vna, trita aggregentur, & conspergātur ex succo feniculi teneri, & mittantur in oculum.

De noctilopis, id est, qui post solis occasum non vident.

Cap. XXVIII.

AD hoc vtile existit epar caprinum scindere, & ponere super vnam sectionem piper longum, & cooperire ipsam ex alia sectione, pipere longo in medio existēte. Deinde ponere ipsum in furno, & dimittere ibi donec assetur, & desiccetur, & non comburatur. Quo facto, piper longum quod in medio erat, sumatur, & bene teratur cum pauco musco, deinde ex liquore qui ex epate assato expressus fuerit, conspergatur & siccetur & in oculum mittatur. Aut fel caprinum cum melle mixtum in cucuma super ignē coquatur, deinde radius eo illinit⁹ immittatur oculo. Quod autem ad hoc magis valet, est vt sief de fellibus in oculū mittatur. Si autem hoc non suffecerit, venter soluatur, & sanguis ex duabus cephalicis & ex fronte minuatur, & regimen subtilietur.

De dilatatione pupillæ. Cap. XXIX.

CVm pupilla, hoc est, foramē quod est in nigredine oculi, adeo dilatari videtur, vt vndiq; pertingat ad albedinem, fueritq; post vehementem cephaleæ dolorem, parua habenda est fiducia in eius cura. Sed si dilatatio parua fuerit, tunc assidua solutionē ventris ex cochijs: multoties & sief de fellibus in oculum mittendum. Quòd si pupillam post percussionē dilatari contingat, non est inde timendum, quia remouebitur. Fiat itaque emplastrum ex farina fabarum & camomilla, & euisco cum vino & aqua.

De fistulis quæ in angulis lachrymalibus fiunt. Cap. XXX.

CVm angulus lachrymalis resudat, & cū premitur, sanies & virus ab eo egrediatur, fistulam pati intelligitur, quæ cū cauterio curatur. De hoc tamē loqui plus est quàm huic nostro attinet libro. Nos tamen iam ei adiungimus medicamen, quod si adhibitum fuerit, ipsam per multos menses adeo tardare facit, vt æger sanus videatur. Medicamen autem illud, est. ℞, aloes, thuris, sarcocollæ, sanguinis draconis, balaustiæ, antimonij, aluminis, omniū ana partes æquales, ziniar, quantum est quarta pars vnius, fiant ex eis sief. Cúmq; necesse fuerit, fistula in tantum prematur, vt quicquid saniei in ea continetur, egrediatur. Deinde infirmus super lat⁹ in quo nō est fistula iaceat, & de prędicto sief aliquid dissoluatur in aqua, de quo in angulo lachrymali tres guttæ aut quatuor īmittantur, magno existēte interstitio inter pro-

iectionem vnius guttæ & alterius . Quo facto, Æger per tres sic iaceat horas. In mane quoque sequenti die, similiter fistula bene prematur, & fiat eadem cura. Quod per hebdomadam vnam fieri conuenit, & etiam tandiu donec nihil à fistula egrediatur, cum premitur. Ex hac nanque cura, locus multis mensibus siccus permanebit. De curis oculorum quantum huic loco necessarium esse putauimꝰ, iam satis dictum esse credimus. Alia vero, quia sunt de curis quæ per ferrũ exercẽtur, dimittamus, quia multis indigẽt medicaminibus. Sunt tamen quædam ex eis quę in locis in quibus de decoratione tractabimus, & sanitatis custodia, continentur.

De dolore qui fit in aure. Cap. XXXI.

SI cum dolore qui fit in aure, fuerit in facie inflammatio & pulsatio, sanguis ex cephalica erit minuendus, & oleum rosatũ, aut oleum de floribus salicis tepidum cum pauco aceto est immittendum, lac quoq; ita calidũ vt ex mamilla egreditur multoties distillãdum erit. Venter præterea ex mirobalanis citrinis & scamonea & aloe vehementer soluat, quod hoc modo fit, ℞. mirobalanorum citrinorum drachmas viginti, & puluerizatæ in duabus libris aquæ coquantur donec ad duas vnius lib. tertias redeant, & colentur. Post hoc sumatur aloes drachma vna, scamoneæ sexta pars drachmæ vnius, aggregentur cum rob de citonijs, & fiant ex eis pilulæ, quæ per duas horas ante decoctionem sumantur, deinde bibatur decoctio. Quòd si dolor non quieuerit, parum opij in oleo rosato resoluti in aurem mittatur. Et si pulsatio re-

dierit & tribus diebus perſeuerauerit, oleum ſi=ſaminum in quo anatis aut gallinę adeps fuerit reſolutus in aurem ſæpe mittatur, ibi nanq; eſt puſtula quæ maturatione indiget. Cum autem dolor quieuerit, putredo iam tunc collecta erit, ideóq; pus ſubito ex inſperato de aure egredit. Cum autem dolor in aure fit poſt faſtidioſam ſatietatem, aut poſt vētos frigidos, oleū in quo ruta aut cepæ coctæ fuerint in aurem diſtillet. Et ſi hoc non ſuffecerit, oleū in quo turbith co=ctum fuerit diſtilletur, aut oleū de lilio ſumat, & cuiq; vncię vni ex eo miſceatur euphorbij re=cētis drachma vna, & caſtorei drachma vna. Sed ſi hoc iterū nō ſuffecerit, vēter ex pilulis cochijs ſoluatur: patiēs quoq; balneū ingrediat, in quo etiā ſudet: vinū quoq; vetus & forte ei tribuat. Si autē cum dolore auris fuerint ſonitus & tin=nitus atq; ventoſitas, panicū ſiue miliū in ſarta=gine torrefactū, calidū multoties ſuperponatur. Auris quoq; ſuper vaporem aquę in qua ſint co=cta menthaſtrū & ſticados arabicus, & ſanſucus teneatur. De caſtoreo præterea & euphorbio in oleo ſambucino diſſolutis, quorū vnūquodq; q̄=tuor grana hordei ponderet, in aurē mittatur.

De vlcere quod fit in aure. Cap. XXXII.

CVm pus ab aure egreditur, hydromel te=pidū multoties in vna die in aure eſt di=ſtillandum. Deinde hoc medicamē opti=me faciens ad hoc eſt immittendum, quod ℞. ſarcocollæ, aloes & ſanguinis draconis, thuris, ſquamæ ferri ziniar, ana partes æquales, omnia in aceto diſſoluantur & in aurem mittātur, aut liciniū melle illinitū in prædictis intingatur &

ſic immittatur. Patiens itaq; ex hoc medicami-ne, & hydromelle medicetur donec ſanus ſit.

De ſonitu & tinnitu aurium. Cap. XXXIII.

FOrtaſſe quandoque contingit ex ſubtilita-te ſenſus auditus, & eius claritate. Cuius ſi-gnum eſt quòd in tempore famis augetur, & in hora ebrietatis & ſatietatis minuitur. Quę propria nõ indiget cura niſi ſuperfluitatem ob-tineat. Tunc enim de opio diſſoluto in oleo im-mittendum eſt in aurem quantum duo hordei grana ponderant. Si autem hæc cum grauedi-ne capitis & auditus debilitate affuerint, oleum de ſemine raphani, & oleũ de amygdalis ama-ris, & oleum roſatum in quo caſtoreum fuerit reſolutum, ſunt immittenda. Auris quoq; ſuper-ponenda eſt vapori aquę, in qua ſanſucus ſtica-dos arabic⁹ abſynthium, mẽthaſtrum & origa-num cocta ſint. Et venter multoties ex pilulis cochijs eſt ſoluendus, & cibaria minuẽda, & vi-num dimittendum.

De grauedine auditus. Cap. XXXIIII.

CVm in auditu contingit grauitas, conſi-derandum eſt an ſit ibi ſordities quę vo-catur cera quæ fit in aure. Quæ ſi inue-terauerit, mundetur, aut cum medicinis ſecun-dum quod diximus, aut cum cura manus. Si au-tem ſordes nõ affuerint, & euenerit hoc poſt ſa-tietatẽ faſtidioſam, quæ eam pręceſſit, aut ægri-tudinem acutam, auris ponenda eſt ſuper vapo-rem aquæ, in qua ea quę prædiximus cocta fue-rint, traiectorio interpoſito vſque quo vapor a-ſcendat. Quod hoc modo fieri cõuenit. Res iſtæ in cucuma habente os acutum coquantur. De-

inde traiectorium ori cucumæ ſuperponatur,& ne vapor egredi poſſit,pānis obuoluatur,& auris ſuper os traiectorij ponatur. Iſtud præterea ſief in aurem mittatur. Quod,℞.coloquintidæ drachmam vnā,baurach tertiam drachmæ vnius,caſtorei,ariſtologiæ rotūdæ,ſucci abſynthij, omnium ana drachmę ſemiſſem,coſti quartam drachmæ vnius, euphorbij ſextā drachmæ vnius, fellis vaccini quantum ſufficit ad prædicta conficiēda, fiant ex eis ſief. Cunque neceſſe fuerit vnum in oleo de amygdalis amaris reſolutum auri immittatur. Hoc enim valde vtile exiſtit dolori phlegmatico & ventoſitati ac ſonitui & tinnitui,qui ex groſſo vento fuerit, & ſurditati quæ eſt ex groſſis humoribus. Si autē debilitas auditus cōtingit poſt ieiunium aut vigilias,fuerítque facies extenuata, & oculi concaui,æger balneum ſæpe ingrediatur,& largiori cibo ac potu vtatur,& in ſomno fiat profundior, ſuper caput quoque aquam tepidam cum oleo fundat donec ſanetur. Quod ſi poſt phreneſim contingat,ex medicinis primis curetur.

De vermibus aurium & paruis animalibus ipſas ingredientibus.

Caput XXXV.

CVm in aure fuerit titillatio, & pruritus & dolor,deinde ceciderint vermes ab aure,immittatur auri ſuccus mēthaſtri,aut de folijs perſicorum,aut oleum de nucleis ipſorum, aut aloe in aqua diſſoluatur & immittatur. Hæc enim vermes auris & parua animalia ingredientia ipſam,aut quæ in vlceribus naſcūtur,interficiunt.

De eo quod in aure figitur ab exterioribus ingressum. Cap. XXXVI.

CVm aliquid figitur in aure, oleum tepidum est immittendum,& patiens balneum ingrediatur, ibi morã faciens donec corpus eius mollificetur. Deinde naribus insuffletur cõdisi,& teneatur anhelitus donec sternutatio sequatur, forsitan enim sic egredietur. Si autem fuerit difficile & non exierit, erit necesse vt cũ ferro auri immisso extrahatur. Quod etiã in naribus est faciendum, si quid eas ingressum fuerit,quod extrahi nõ possit. Quòd si aqua aurem intrauerit, capite ad partem auris illius inclinato saliat æger,& si non exierit,prouocetur sternutatio vt diximus. Deinde oleum tepidum multoties immittatur. Neq; hoc pro paruo est habendũ,& præcipue si res malam habens qualitatem ingressa fuerit,ex ea nanq; grauis sequetur dolor.

De sanguine ex narib⁹ fluẽte. Cap. XXXVII.

EX his quæ sanguinis de naribus fluxũ retinent, est succus albedarogi cum camphora fuerit in eo dissoluta, naribus immissus, confert enim ei qui hanc passionem incurrere solitus est,ante eam iniectus,aut in hora ęgritudinis. Aut sumãtur gypsum,cinis chartæ de panno,gallæ,sanguis draconis,calx,zegi, & puluerizata naribus insufflentur. Aut liciniũ in eis intinctum mittatur in nares, aut alumen iameni puluerizatum,vt alcohol cũ amylo eiusdem quãtitatis naribus insuffletur. Quòd si adhuc vehementer manauerit, superiores brachiorum partes apud assellas cum instita, & coxæ

apud inguina ligētur, & testiculi similiter sunt ligandi. Si verò passio inualuerit, phlebotometur cephalica eiusdē partis de qua fluit sanguis. Si autem nec hoc modo strictus fuerit, magnæ ventosæ cum igne superponantur ventri ab ea parte de qua fluit sanguis. Medicamen quod vehementer valet ad sanguinem constringēdum. Sumatur calx alba & leuis, qua vtuntur aurifices & sæpe narib⁹ insuffletur sine interpolatione, & licinium albumine oui illinitum ea inuoluatur & naribus immittatur.

De escharis & vlceribus narium.
Caput XXXVIII.

CVm in naribus fuerint escharæ, cera & oleum ac adeps gallinaceus eis immittātur, & aquam calidam naribus in mane multoties per aliquot dies odoret. Cūmq; pustulæ egredi cœperint, licinium aceto forti īfusum in quo sal positum sit, naribus immittatur, ac super eas similiter sal & acetum ponantur. Siccabuntur enim ex hoc & non prolongabitur earum mora. Quòd si vlcera ibi affuerint, vnguento de cerusa curentur.

De polypo vel hæmorrhoidibus quæ nascuntur in naribus. Cap. XXXIX.

CVm intus in narib⁹ caro superflua mollis & quasi dissoluta rubea, aut alba exorta fuerit, & nares ingrossari cœperint, ac ex carne prędicta repleri, cephalica prius erit phlebotomanda, deinde licinium ex vnguento viridi quod in capitulo de corrodentibus carnē nominauimus, liniendum & naribus erit immittendum. Si vero istud non suffecerit, medicamē

acutum quod ibi descripsimus apponatur donec ex toto mundificetur. Hæc præterea passio quandoque cum ferro curatur radicitus omnino incidendo. Medici tamen quandoque in hoc errant. vnde ex eorum cura ęger maximum incurrit nocumentum, in hoc nanque loco cancer plerunque exoritur. Verum cancer quando in hoc nascitur loco, nec acutas tolerat medicinas, neque incisionem quæ fit cum ferro, imò indiget vt suauiter tractetur, & medicaminibus lenientibus, & phlebotomia, & ventris solutione curetur. Cognoscitur autem an illud accidens sit cancer, quia est durus pertingens quandoque vsque ad palatum. Sed cum nares siccæ sint & duræ, nec sit in eis humiditas aliqua, summopere cauendum est, ne hæc ægritudo aut ei similis ferro, aut acuto medicamine tãgatur. Si autem quod in naribus exoritur caro mollis est, fluxerintque ex eis humores, & cum nares stringuntur, inueniuntur molles, & cum tãguntur tactus non sentitur solidus, non est timendum quin ex medicaminibus acutis & ferro mederi possint.

De amissione odoratus. Cap. XL.

CVm sensus quo odorãda pcipiũtur, amissus fuerit, neq; in narib⁹ caro supflua creuerit, & aër ita leuiter vt pri⁹ attrahit, & oculi ac sẽsus naturaliter existunt, narib⁹ erit insuffliãd⁹ puluis adeo subtilis vt alcohol, q fiat ex cõdisi & artemisia & sale armoniaco. Ægro quoq; p̃cipiatur vt nares vapori ex aceto calido pcedẽti multoties apponat. Si aũt hęc nõ suffecerint, qđ nominabim⁹ narib⁹ insuffleť, cui⁹ descriptio hęc est ℞. nigellę, fellis gruis, coloqntidę,

hellebori albi, omniũ ana partes ęquales, pulueri zent & ponãtur in vrinæ cameli Arabici quãtitate tanta quæ ea cooperire possit, & ponãtur ad solẽ donec siccentur, deinde fiant ex eis sief. Cúmq; necesse fuerit, vnum ex eis lentis habẽs magnitudinem in oleo sansucino intinctum, naribus immittatur, optimũ enim ad hoc existit. Si autem ex hoc quod naribus immittitur fortis sequatur dolor, oleum de semine cucurbitæ eis immittatur, & aqua calida super caput fundatur, & sorbeat calida ea quæ humectant vt ptisana, & quod fit de aqua furfuris, & de farina & similia. Et hoc quidem est medicamen ad amissionem odoratus probatissimum, quod sic conficitur: Nigella pulueri zetur donec fiat vt puluis, & misceatur cũ oleo veteri, deinde æger implens os suum aqua reclinet caput retro quãto plus poterit, & tunc ex pręd icto medicamine aliquantæ guttæ naribus distillentur. Aegro quoque præcipiatur, vt quãtum ei possibile est aërem extrinsecum interius attrahere nitatur, quod in tribus diebus & tribus vicibus fieri cõuenit. Si autem mordicatio superuenerit, fiat hoc quod prædiximus.

De dolore dentiũ & gingiuarũ. Cap. XLI.

SI gingiua cum dolore dentium fuerit sanguinolenta, & apostemosa, & rubea, fueritq; apostematio cum pulsatione, extrahatur sanguis cum vẽtosis, phlebotomia ex cephalica prius facta. Deinde in ore aliquandiu acetum & oleum rosatum teneat, quod postquã eiecerit, idem iterum faciat, post hoc oleum rosatum in ore teneat. Et si ex hoc non euaserit,

fueritque pulsatio vehemēs & cum inflammatione, camphora & piretrum terantur, & in radicibus dentium ponantur, cúmq; dissoluta fuerint, iterum mittantur: cotum quoq; oleo rosato illinitū desuper ponatur. Quòd si dolor aliquando augmentetur & vehementior fiat, opij sexta pars drachmæ vnius, in oleo rosato dissoluatur, ex quo cotū illinitū radici dolentis dētis adhibeatur. Si autē nondū sedetur, locus scalpellandus est, & sanguisugæ superponēdæ sūt. Gingiua vero si nó fuerit sanguinolenta, nec apostemosa, nec dolor est cū pulsatione, neq; in facie fuerit inflāmatio, aut dolor acciderit post fastidium & satietatē, & post cœnam, comederítq; ex cibo frigido multū, venter ægri ex pilulis cochijs soluendus erit, & dolentium dentium radices ex hoc medicamine fricādæ sunt, quod sic fit, Sumantur piretrum, sinapi, seitaragi indi, baurach, piper, zinziber, & ex eis puluerizatis dentium fricentur radices. Cotū quoque eis illinitū super dentiū radices ponatur, postq̄ æger os ex aceto in quo piretrum & mentastrū atque origanum cocta fuerint, colluerit. A foris præterea panicum siue miliū in sartagine torrefactum super maxillam est ponēdum, aut ex piperis puluere melli commixto dens & ei9 radix fricetur. Et si hoc non suffecerit, in dentium radicib9 hęc thyriaca ponatur, quæ ℞. castorei, assę fœtidę, piperis, zinziberis, storacis, opij, omniū ana partes æquales, conficiātur cū melle & administrētur. Aeger præterea per aliquantulū temporis à comestione abstineat, maneátq; famelicus & ingrediatur balneū, & vtatur motu.

Si autem nec ſic quieſcat, ferrum ignitum radici dentis multoties apponatur, aut eradicetur. Si vero dens corroſus fuerit, repleatur ex medicaminibus quæ nominabimus, & quæ ſunt corroſiua, aut extrahatur.

De medicinis extrahentibus & confringẽtibus dentes. Cap. XLII.

MEdicamen quod cum in dente corroſo ponitur, ipſius ſedat dolorẽ, ac ipſum confringit. Sumãtur Kebikengi, & piper, & trita ex alkitrano cõſpergãtur, & impleatur ex eo. Medicamen quod dentes debiles ac dolẽtes qui ſunt extrahẽdi, eradicat. ℞. Cortices radicũ mori, & radicũ capparis, & piretrum, & lac titimalli, atq; lac anabulę, & arſenicũ rubeũ, & radix coloquintidæ ſumãtur, & trita ex tãto aceto quod eis ſufficiat conſpergãtur. Acetum quoq; per hebdomadã vnã ſemel in die vt pri⁹ addatur. Poſt hoc dentes in circuitu ſcalpellentur, & ex prædictis decies in die epithimentur, donec ad mouendum ſint faciles, & ſic extrahantur. Aut fiat epithima ex fęce aceti acutiſſimi per multos dies, & poſtea extrahantur. Aut ranæ fluuiales in oleo coquãtur donec diſſoluãtur, cũmq; neceſſe fuerit, dentiũ radices ſcalpellentur, & ex oleo iſto multoties inungantur, donec facile moueri poſſint, poſtea cum inſtrumẽto extrahendi dentes euellantur.

De dentium congelatione & ſtupore. Cap. XLIII.

POrtulaca & amygdalæ amaræ maſticentur, aut his ſimilia. Aut fiat fricatio cum ſale, & maſticetur cera.

De dentibus qui dolent cum à re frigida tanguntur. Cap. XLIIII.

OLeum calefactum in panno desuper est ponendum, aut vitellus oui assatus calidus multoties masticetur, aut calidum panem multoties mordeat, aut fiat fricatio ex balsamo, aut ex oleo de lilio syluestri.

De alcola, seu pustulis linguæ, & vlcerationibus oris. Cap. XLV.

SI pustulę fuerint rubeæ, sumantur antherę, amyli, spodij, lentium excorticatarum, seminis portulacæ, coriandri sicci, seminis senæ de Mecha, omnium ana partes æquales, camphoræ parum, ex his puluerizatis fiat fricatio, & cum aceto mixta, & oleo rosato, & aqua rosata in ore teneantur, & sanguinis minutio cum ventosis fiat. Albæ vero si fuerint pustulæ, cum sale & melle fricentur, & syrupus acetosus aut almuri in ore teneatur.

De gingiuis sanguinolentis. Cap. XLVI.

CVm ex gingiuis sanguis subtilis assiduè manauerit, vtriusque arsenici, scilicet rubei & citrini, calcis, gallarum, aluminis, omnium partes sumantur æquales, ex quibus puluerizatis, & cum aceto mixtis, parui formētur trocisci. Cúmque necesse fuerit ex eis puluerizatis, sumatur quantum est sexta pars drachmæ vnius, & fricētur gingiuę ex eo optimè, & permaneat sic parum. Deinde teneat oleum rosatum in ore. Est enim hoc mirabile ad hanc ægritudinem curandam & putredinem, & herpetem estiomenum, qui est in ore.

De casu vel elōgatione vuulæ. Cap. XLVII.

CVm æger senserit aliquid radici linguæ suæ insistere, aut gutturi, & cum iubetur aperire os & extrahere linguam, videtur vuula eius iam esse fluxa & elongata, ramech & sal armoniacum sumātur, & bene pulueriza-ta, cum instrumento insufflandi, super vuulam insufflentur, & ex eis in summitate prædicti in-strumenti aliquid ponatur, & radici vuulæ cū eo dirigatur, & ipsa cum instrumento parum exterius extrahatur. Aut granatum acetosum cum pulpa sua teratur, & fiat ex eo gargaris-mus. Quòd si diu permanserit taliter, & elon-gata fuerit, eiúsque pars superior subtiliata, & caput eius rotundum fuerit, tunc radicitus erit incidenda. Cauendum tamen est, ne antequam ita vt diximus sit disposita, incidatur, ex hoc enim sequitur quandoque sanguinis flnxus, qui constringi non potest.

De sanguisugis quæ ingrediuntur gut-tur. Cap. XLVIII.

CVm aliquis in gutture suo titillationem senserit, & sanguis subtilis inde manaue-rit, existimandum est tunc sanguisugam in ore esse: & præcipuè si aquā loci in quo san-guisugę fuerint, biberit. Os igitur ægri est ape-riendum, & lingua extrahenda, & inferius pre-menda, & guttur in sole est inspiciendum, & si sanguisuga in loco propinquo pendere visa fue-rit, cum forficibus quibus sagittæ educuntur, extrahenda erit, quod hoc modo fiet. Caput à quo pendet est stringendum, & sic extrahatur. Qòod si non fuerit manifesta, æger multoties

gargarizet sinapim cum aceto, quia de loco in quo est mouebitur. Aut fiat gargarismus ex aceto & assa fœtida, aut ex aceto & sale. Nigella præterea & sinapis trita insufflentur gutturi: fiat etiam gargarismus ex succo cepæ. Si autem post eius casum remanserit ægro sanguinis resudatio, fiat gargarismus ex apozimate in quo cortices granati, & balaustiæ, & sumach cocta fuerint, & gutturi insuffletur puluis de balaustijs, & thure, & sanguine draconis & amylo. Si autem sanguisuga stomacho annexa fuerit, medicamina quibus vermes expelluntur, sumantur in potu. Ex his etiã quæ sanguisugam exire faciunt, est vt æger balneum ingrediatur, & moretur in eo, donec magnam patiatur sitim, & tunc aquam in niue infrigidatam frigidissimam scilicet in ore aliquandiu teneat, cúmque cœperit tepefieri, eam expellat, & aliam sumat. sanguisuga enim quandoque venit ad os, frigiditatem quærendo.

De ingrediẽtib⁹ os siue guttur. Cap. XLIX.

CVm illud quod guttur ingredit̃, & infigitur in eo, aut in meri, aut fuerit bol⁹ magnus, aut ei simile de his quæ non habẽt frusta scissa contenta in eis, aut acuta, confert plerunq; percutere ægrum in collo posterius, & multoties, & aquã sæpe traijcere, fortassis enim descendet inferius. Aeger quoque balneum ingrediatur, & oleum multoties traijciat, quod postquam factum fuerit, magnos deglutiat bolos. Quòd si non descenderit, instrumentum, quo huic simile inferius duci consueuit, in os mittatur. Est autem instrumẽtum illud de plũ-

bo, quod cum ſit reti ſimile, eſt longum, gibbo-ſitatem in ſe habens.

De grauedine linguæ. Cap. L.

CVm lingua abſque alijs membris graue-dinem paſſa fuerit, & æger neque febrẽ, neque acutam incurrerit ægritudinem, ſal armoniacum, & piper, & zinziber, & ſinapis alba, ac piretrum, & ſtaphiſagria, & baurach, atque origanum, & ſal indum, & nigella, & ſanſucus ſiccus ſumantur & in aqua coquãtur, & fiat ex eis gargariſmus. Caueat tamẽ patiens ne ex eo aliquid traijciat. Aut æger ieiunus multis diebus gargarizet almuri nabati, aut fiat gargariſmus ex aceto & piretro. Poſtquam verò gargarizare ceſſauerit, ſumantur ſalis armoniaci, piretri, piperis, ſinapis, omnium partes æquales, & ex eis bene pulverizatis lingua diutius fricetur. Quòd ſi cum linguæ grauedine auditus, ac reliquorum ſenſuum grauitas fortis affuerit, fiat ægri curatio ſecundum doctrinam qua paralyſis curatur. Si autem loquela in acutis febribus aggrauata fuerit, & videris ipſam cum grauitate in loquela extenuatam, & abbreuiatam, & ſpaſmatam, aqua calida ab alto ſuper ſphondyles colli, & auris principia fundatur, & cum oleo fricentur. Aeger quoque oleum tepidum in ore tenere debet. Et ſi diu eſt ex quo loquela minui non ceſſauerit, vel etiam ſemper, conſiderandum eſt, an ligamentum quo inferius lingua connectitur, maius ſit quàm debeat. Quòd ſi ita fuerit, ex eo parum eſt incidendum, & zegi pulverizatum immittendum.

De lingua quæ adeò tumescit vt os egrediatur. Cap. LI.

CVm contingit linguã adeò inflari, vt pre magnitudine os egrediatur, fricanda est ex cepis, aut ex citri acetositate, aut cũ ribes, aut ex granato acetoso, donec saliua multa ab ea profluat. Hoc nanque modo detumescet, & ad primam redibit mensuram. Si autẽ non sufficit, fiat fricatio, ex sale & aceto. Et si nondum sufficit, fiat minutio ex vtrisque cephalicis prius, & postea ex venis quæ sunt sub lingua.

De glandula quæ sub lingua nascitur, & vocatur ranula. Cap. LII.

CVm sub lingua glandula nociua fuerit, in principio ex sale armoniaco & gallis fricanda est. Si autem vetusta fiat, ex medicamine gingiuæ sanguinolentæ fricanda est, quod est medicamen acutum. Aeger autem acetum, & sal in ore teneat.

De pustulis & apostematibus accidentibus linguæ Cap. LIII.

ISta ex eisdem sunt curanda, ex quibus alcola, quas suprà nominauimus, & squinantia sanantur.

De squinantia. Cap. LIIII.

CVm in glutiendo sentitur angustia, adest passio quæ squinantia vocatur. Cuius grauitas vel leuitas secundum angustiæ quantitatem deprehendi potest. Cúmq; cum traijciendi angustia fuerit in facie, & oculis rubedo & repletio, in principio curationis

cephalica phlebotometur, & gargarisma ex succo granati muzi cum carnositate sua fiat, aut ex rob mali maciani, aut ex rob mori de Seni. Et post hoc fiat gargarismus cum aqua rosata in qua sumach fuerit infusum. Quod postquā per tres dies sic factum fuerit, & venter ex succo fructuum sicut prunorum, tamarindi, cassiæ fistulæ, & tereniabin solutus fuerit, fiat gargarismus ex apozimate ficuū citrinarum, & passularum, aut ex medulla cassię fistulæ, cum hydromelle. Quòd si passio inueterauerit, ex gargarismis & insufflatione fortium medicaminum, quæ dicturi sumus, curanda erit. Si autem in facie non fuerit rubedo, fluxeritque ab ore saliuæ multitudo, & æger fuerit humectatus, in principio soluatur venter ex pilulis cochijs, & fiat enema ex clysterio acuto, quod in capitulo de apoplexia nominauimus. Cum tamen passio incœperit, fiat gargarismus ex syrupo acetoso, aut cum hydromelle & pipere & oximelle, & deinde ex almuri nabathi. Fiat etiam gargarismus ex hydromelle & sinapi. De his præterea quæ malæ squinantiæ conferunt, est vt ex venis quæ sunt sub lingua fiat minutio, & ventosæ absque scarificatione in collo ponantur, & epithimetur collum ex melle anacardino donec vesicæ in eo generentur, & fiat gargarismus cum sinapi, & gutturi fiat insufflatio ex hoc medicamine, quod sic fit. Sinapis, sal armoniacus, piretrum, nitrum, assa, piper, mentastrum sumantur, & ex eis cum hydromelle fiat gargarismus.

De tuſſi. Cap. LV.

CVm tuſſis acciderit, fueritque aſpera & ſicca, & cum rubedine & calore, ægro muraba violatum & ptiſana tribuenda erunt. Fabas quoque excorticatas & ſpinachias cum oleo de amygdalis dulcibus in comeſtione accipiat. In ore verò ſemper tenere debet pilulas bichichias. Aquæ autem quam bibit ſyrupus violatus eſt admiſcendus. Confectio pilularũ bichichiarũ, ℞. ſucci liquiriciȩ, zuccari albi, amborum ana drachmas decem, amyli, dragaganti, amygdalarum dulcium excorticatarum, omnium ana drachmas quinque. Ex eis cum muſcilagine ſeminis citoniorum conſperſis informentur pilulæ. Quòd ſi cum tuſſi multum affuerit ſputum, quod cum expuendo expelli non poteſt, nocumentum infert: ſed neque febris, neque vehemens ventris ſolutio ipſam cõcomitantur, ex his trociſcis dandum erit infirmo, qui ℞. ſeminis feniculi, ſeminis apij, ſucci liquiriciȩ, capilli veneris, amygdalarum, omnium partes æquales. Ex his cum muſcilagine ſeminis lini conſperſis informentur trociſci, ex quibus drachmæ tres tribuantur. Decoctionem autem, qua in hac ægritudine vtendum eſt, in capitulo de catarrho iam deſcripſimus, cui tamen drachmæ quinque capilli veneris ſunt addendæ. Quòd ſi tuſſis antiqua & nociua fuerit, adeò vt ægrum in nocte dormire non permittat, pilulæ ſtoracinæ ſunt dandæ, quæ ℞. myrrhæ, ſtoracis, opij, omnium ana partes æquales, informentur ex eis pilulæ ad lupinorum ſimilitudinem, ex quibus vna aut duæ patienti tri-

buantur. In potu verò sumat syrupum de papauere, & comedat semen albi papaueris cum zuccaro. Qui hanc præterea patitur ægritudinem, vitet in comestione acetosa, salsa, pontica, acria, atque amara. Suffumigium ad antiquam tussim & sputum fœtidum, quod ℞. aristologiæ, myrrhæ, storacis, galbani, omnium partes æquales, arsenici rubei ad pondus omnium: omnia puluerizata ex butyro vaccino conspergantur. Ex quibus magdaleones ad pilæ paruæ similitudinem informentur, & cum necesse fuerit, in ieiunio ex vno eorum per traiectorium suffumigetur æger.

De asthmate. Cap. LVI.

CVm aliquis assiduè patitur tussim, & aërem attrahit quemadmodum fit post cursum, aut post vehementem motum, & cum iacet supinus est ei deteri⁹: sed cũ sedet, est ei melius: Decoctio ei danda est, quæ ℞. ficuum citrinarum drachmas decem, dactilorum multam humiditatem habentium, seminis apij, seminis feniculi, capilli veneris, liquiriciæ, hysopi, prassij, omnium ana drachmas quinque: coquantur in tribus libris aquæ dulcis donec redeant ad vnam, & colentur. De hac verò decoctione tribus diebus ægro in potu tribuatur, cum pondere duorum aureorum huius confectionis, quæ ℞, succi liquiriciæ, hysopi, capilli veneris, omnium ana drachmas decem, cordumeni, piperis, amygdalarum amararum, aristologiæ rotundæ, seminis vrticæ, omnium ana drachmas quinq;, mellis despumati qđ sufficit.

Hæc enim confectio superfluitates quæ sunt in pectore mirabiliter expellit,& est optima.Dāda est itaq; per hebdomadam vnam continuo. Deinde æger postq̄ comederit sinapim & mel, vomere cogēdus est,& venter ex his pilulis soluendus,quæ recipiunt,agarici, grana hordei octodecim,coloquintidæ interioris,grana hordei sex,elaterij grana quatuor,succi liquiriciæ drachmam semis,fiant ex eis pilulæ:& sufficiūt ad dosim vnam.Post hoc quoq; iterum redeat ad bibendam cōfectionem & decoctionem sumēdam,& postremo ad vomitū &ventris solutionem,vt prius.Hoc faciendū est donec æger sanitati restituatur.Interim tamen à cibis grossis & stipticis & acetosis abstineat.

De Pleuresi. Cap. LVII.

CVm aliquis sub costis suis dolorem sentit pungitiuum, & proprie quando siccā patitur tussim & febrem, expedit, vt si dolor super partem costarum & furculam tendit,fiat minutio ex basilica ei9 partis in qua est dolor,nisi totum corpus multo sanguine repletum fuerit, tunc enim ex latere cōtrario sanguinis detractio facienda est.Aegritudo quoque si iam per aliquot dies à sui principio infestauerit ægrū,phlebotomia similiter à parte dolente facienda est.Quòd si dolor inferius ad partem costarum posteriorem tendit, venter ex decoctione quam in capitulo de rheumatismo descripsimus, est soluendus. Melius tamen est vt phlebotomia fiat,deinde aqua hordei cum zuccaro assidue tribuatur. Et si videris tussim eius vehementis siccitatis,da ei in diluculo omni die

iuleb, deinde da ei in potu aquam hordei. Et si æger fuerit debilis, nutriatur cum pane & ex zuccaro. Si autem fortis fuerit, aqua hordei vsq; ad diem quartum sufficiat. Cúmque screare cœperit, decoctionem quam in capitulo de rheumatismo nominauimus, quotidie sumat, antequam aquam hordei bibat, donec sanetur. Si autem febris & acuitas perseuerent, & æger in excreatione difficultatem patiatur, detur decoctio quam in capitulo de asthmate nominauimus, quod similiter est faciendum cum saniei fit excreatio. Quòd si in principio passionis quod excreatur nigerrimum, aut valde citrinũ apparet, & sic permanserit, & febris non quieuerit, neque calor vsque ad diem septimum, timorosum est. Et si cum hoc toto aëris attractio non alleuietur, & in pectore fuerit oregmon, aut in maxillis rubedo, & in oculis labor, morti est propinquus. Si autem exterius in latere apparuerit rubedo, aut apostematio, & cum premitur locus, dolet, ponatur desuper ventosa, aut emplastrum ex sinapi, & ficubus, & dimittatur ibi donec locus vlceretur. De his verò quæ ex errore stolidorum ad augmentum nocumenti accidunt hanc ægritudinem patientibus, est cum dolor in principio sentitur sub costis, existimant grossam fore ventositatẽ, ideóque electuarium diamuscum, aut ei similia ægro tribuunt, eúmque omnino interficiũt. Hæc passio vocatur birsen, cuius causa est apostema quod oritur interius sub costis hypochondriorum.

De peripneumonia. Cap. LVIII.

CVm homini ſuperuenerit febris,&in anhelitu tantam patitur conſtrictionem, vt ſe præfocari putet, & in maxillis ita vehemens ſit rubedo,vt tinctæ videantur,&anterior pectoris pars dolet, & tuſſis adeſt,& quod cum excreatione emittitur exiſtit ſpumoſum, & in pectore ſentitur grauitas ſine punctione & ſine calore.Cui omnia hæc accidunt acutum in pulmone patitur apoſtema,& vocatur hæc paſſio peripneumonia. In principio igitur curationis eius baſilica minuēda eſt, deinde æger ex eis, quibus medicatur pleureſis,curandus eſt.

De ſputo ſanguinis & ſaniei.
Caput LIX.

CVm ſanguis cũ raſcatione aut paruo ſonitu qui fit ſine tuſſi, egreditur, non eſt ægro inde timendum,poterit enim ſanari gargarizando ea quę in capitulo de Squinantia nominauimus,& regimen ſubtiliando.Cum vomitu quoque ſi exierit ſanguis non magnum affert timorem:curatur nanque hoc phlebotomando ægrum,& ſi comederit ſtiptica ſicut ſumach & ſuccum vuæ acerbæ.In potu præterea ſumat ex boli armeni, gũmi arabici,balauſtiæ, ſanguinis draconis, thuris, omnium ana partibus æqualibus, & dentur ex eo drachmæ tres, cum rob ſimplici de citonijs. Quibuſdam autem ſolet accidere ſanguinis exitus cum interpolatione,ex quo nullum ſentiunt nocumentũ, imo remedium,ideóq; ſic eſt dimittēdus.Quòd ſi cum tuſſi ſuperueniat ſanguinis egreſſio,

eſt timoroſum. Eſt tamen incipiendum in cu-
ratione ægricum phlebotomia ex baſilica, de-
inde ex trociſcis iſtis in potu eſt tribuendum,
qui ℞. thuris, ſanguinis draconis, amborum ana
drachmas tres & tertiam, charabæ drachmas
quinque, æmathitis, terræ ſigillatæ, amborum
ana drachmas decem, aluminis drachmas duas
ſemis, balauſtię drachmas tres, opij drachmas
duas, raued Seni drachmas duas, ex his omni-
bus fiant trociſci decem, de quibus quotidie
vnus in potu ſumatur cum ſucco ozimi maio-
ris aut portulacæ. Et ſi ægritudo vehemens fue-
rit, alius circa noctem dandus eſt. Adiutoriorũ
quoque ac coxarum partes ſuperiores ſunt li-
gandæ, & extremitates fricandæ. Pectus etiam
præcipuè ſi in eo fuerit locus dolens, ex troci-
ſcis prædictis cum aceto & aqua epithimetur.
Eius præterea cibaria ſuccum vuæ acerbæ, &
ſumach & eius ſimilia admixta habeant, & pa-
tiẽs ſupinus iacẽs, de terra ſigillata aliquid poſt
aliquid paulatim comedat.

De Phthiſi. Cap. LX.

CVm aliquis carnium diminutionem pa-
ti videtur poſt tuſſim ex chronica paſſio-
ne, & ſputo ſanguinis, aut ſaniei proce-
dente, lac aſininum in potu tribuatur: quod ſi
inueniri non poterit, caprinum cum pauco zuc-
caro dandum eſt, cum quo etiam panem ſæpe
comedat, ipſúmque quanto plus poteſt, loco a-
quæ in potu ſumat. Vinũ tamen ſubtile & tem
peratũ aliquando eſt tribuendum. Nutrimentũ
autem ægri ſit ex carnibus auium & hœdina.

Aeger præterea ante comestionem & post, balneum ingrediatur, quod non sit calidum sed tepidum, & in semicupio moram faciat. Summopere verò cauẽdum est, ne venter soluatur. Cui tamen, si solutus fuerit, ex huius pulueris bibitione succurrendum est: qui ℞. gummi arabici, spodij, boli armeni, seminis myrtini, omnium ana drachmam vnã, fiat ex eis puluis, de quo in die drachmæ tres cum syrupo de papauere albo aut rob myrtino dẽtur. Huius quoq; pulueris bibitio omnibus ventris constrictione indigentibus, qui tussim patiuntur, remediũ affert. Cui plerunq; adduntur xilocaractę de Syria, & bdellium de Mecha. Quòd si lac ægro febrem generauerit, auferendũ est ei lac, & ptisana quousq; febris recedat, danda, deinde lac ei denuo tribuatur. Et si febris iterũ redierit, remoto lacte, ptisana est danda, post cuius recessionẽ, vt prius ad lac est redeundum. Hoc autẽ semper est faciendum cum necessitas vrget: & venter summopere custodiendus ne soluatur.

De tremore cordis. Cap. LXI.

SI cum cordis tremore fuerit pulsus velocitas & febris, æger ex basilica est minuendus, & trocisci camphorati cũ succo malorum acetosorum in potu sunt tribuẽdi, qui ℞. spodij, seminis cucumeris, citrulli, endiuiæ, lactucæ, portulacæ, rosarum, sandali albi, omniũ partes æquales, & pro vnoquoq; pondere aurei vnius ex eis, sumatur cãphorę triũ granorũ hordei põdus, ex quibus cũ succo macianorũ confectis, fiant trocisci, de quibus in potu quotidie vni⁹ aurei põdus, quaq; die tribuatur: quod per

duas hebdomadas fieri conuenit. Si autem hæc non ſuffecerint, lac de quo butyrũ ſit extractũ, ad bibendum detur. Ipſe verò nutriatur ex pullis cum aceto & ſucco vuæ acerbę, & ex acetoſo. Syrupum præterea acetoſum de zuccaro factum bibat. Si autem cum cordis tremore non fuerit febris, trociſci muſcati in potu ſumãtur, qui ℞. maſticis, ſpicæ, xiloaloës, cinamomi, garyophylorum, galliæ muſcatæ, nucis muſcatæ, cubebæ, cardamomi maioris & minoris, corticis citri, omnium ana pondus vnius aurei, muſci ſextam drachmæ vnius: ex his omnibus cũ vino redolente conſperſis, fiant trociſci. Hi autẽ trociſci conferũt ſyncopi, & tremori cordis. Electuariũ diamuſcum pretioſum quod eſt ad ſyncopim & triſtitiam cordiſq; tremorẽ & tædiũ faciẽs, ℞. maſticis, cinamomi, ſeminis ozimi maioris, ſeminis ozimi garyophylati, ſeminis meliſſæ, ſeminis ſiſimbrij, ſeminis ſanſuci, macropiperis, omnium partes æquales, ex quibus omnibus puluerizatis drachmæ decem ſumantur, margaritarum minutarum, coralli rubei, cubebæ, ſetæ crudæ, charabe, been albi & rubei, folij, omniũ ana drachmæ decem, muſci puri drachma ſemis, conficiantur cum melle de mirobalanis chebulis. Hoc enim electuarium ad frigiditatem ſtomachi, & digeſtiuæ ægritudinem optimum exiſtit.

De colirica ſeu cœliaca paſſione.
Caput LXII.

CVm paruus dolor, pũctio, & triſtitia alicui ſuperuenerit, affuerintq; cum ea vel poſt ipſam vomitus & ventris ſolutio,

& dimidij cum vncia vna decoctionis de seminibus sumat. Decoctio autē de seminibus hæc est. Sumatur ciminum Nabathi & ameos, & bulliāt in mina aquæ donec aqua fiat rubea, de qua postea cum trociscis de rosis, vt prędictum est, in potu tribuat. Trocisci verò de rosis sunt, qui, ℞. pulueris rosarū rubearū drachmas tres, xiloaloës, spicæ, masticis, xilocassiæ, squinanti, cinamomi, absynthij, omnium ana dachmam vnam: conspergantur ex vino veteri, & informentur trocisci. Nutriatur verò ex his quæ cito digeruntur, & paucorum sunt humorum, ac paucarum superfluitatum, quæ etiam ex redolentibus & seminibus sint cōdita, sicut sunt calagiæ & mutagenat. Ipse quoque ante comestionem multo vtatur exercitio, & aquā minus solito bibat, & post comestionem multum dormiat. De vino quoq; veteri & puro parum bibat, totámq; nutricationē minuat. Quòd si hæc accidētia vetusta fuerint, electuarium dyaciminі, dyaolibani, amborū ana vnius aurei pondus, cum vncia vna veteris vini puri in potu sumatur. Regimē autem eius sit vt prædiximus. Electuarium dyaciminum, ℞. cimini Carmeni drachmas centum, zinziberis drachmas viginti, piperis drachmas decem, foliorum rutæ, baurach panis, amborum ana drachmas decē. Hæc omnia cum melle despumato conficiantur, & detur de hoc electuario, si venter strictus fuerit. Quòd si solutus fuerit venter, electuarium dyaolibanum est dandum. Cuius descriptio in capitulo de ventris solutione continetur. Si autem hæc non suffecerint, squama ferri cum vino tri-

vt ipſum maſticet & paulatim traijciat. Et poſtremo bolũ Choraſcænũ cum camphora cõditũ tribuatur. Quicquid autẽ de huius paſſionis cura nũc vſq; diximus, donec vomitus ſedet, & ſtomachus cibũ recipiat, fieri cõuenit. Poſtq̃ verò ſtomachus ipſius recipere cibũ poterit, nutriendus eſt æger, & parũ vini veteris bene redolẽtis in potu ſumat, & dormire ĩcipiat. Trociſci de olibano ad vomitũ dicti, ℞. boli Choraſceni, thuris, amborũ ana drachmas decẽ, cubebæ, cardamomi, ãborũ ana drachmas duas ſemis, camphoræ, galliæ, garyophylorum, omniũ ana ſextam drachmæ vnius: fiant trociſci pondere aurei vnius. Hi enim vomitui multum conferunt. Rob de malis granatis, Succus granatorũ acetoſorum ſumatur, & per noctem vnam aut amplius dimittantur, donec quod groſſum eſt in fundo reſideat, deinde coquatur & deſpumetur donec iuleb ſimilitudinẽ habeat, in quo ab igne depoſito adhuc tamen calido, menthæ viridis ſtipites mittantur, & in ipſo manere dimittantur, quouſq; infrigidetur: cũmq; infrigidatũ fuerit, extrahãtur. Ad cuius ſimilitudinẽ ſyrupꝰ de citonijs, & ſyrupus de malis macianis fieri cõuenit. Si aũt vomitꝰ hora aliq̃ nimis inualuerit & ſupfluxerit, magna vẽtoſa ſtomacho ſupponat̃.

De debilitate ſtomachi. Cap. LXIII.

CVm ſtomachi debilitas cum pauca ſiti, & tarda cibi à ſtomacho deſcenſione, & acido ructu fuerit, fuerintque omnia accidentia hæc parua, neq; fuerint vetuſta, ſtomachus cũ trociſcis de roſis erit curandus. De quibus æger quotidie in mane pondus aurei vnius

drachma vna,masticis drachmæ duæ:ōnia hæc puluerizata in pāno ligentur,& intus,dum calidum est,mittantur:& cum infrigidari cœperit, pānus extrahatur & exprimatur,deinde syrupꝰ recondatur. Quòd si digestiuæ debilitas fuerit cū multa siti,& paucorū ciborū appetitu & fœtido ructu,syrupus acetosus de citonijs bibatur. Syrupus acetosus de citonijs,℞. succi citoniorū acetosorum partem vnam,zuccari albi partem vnam,aceti clari quartam partem vnius:coquātur omnia simul, donec inspissentur. Est autem syrupus iste stomachi confortatiuus, & ad suas peragendas actiones iuuatiuus, & vehementiam inflammationis & incensionis, quæ in eo est,sedat. Ægri verò nutricatio sit res in qua simul congregātur acetositas & stipticitas,vt est caro cum succo vuæ acerbæ cocta, & cū malis macianis similiter cocta,& cū ribes,& facta ex alhulem & almoso,& illis similia ex cibis. De isto præterea detur puluere pluries,vt transgluttiat, qui ℞. rosarum rubearum drachmas decē,spodij drachmas tres, seminis coriandri drachmas quinqꝫ. dosis eius drachmæ duę cum succo granati muzi, & cum syrupo acetoso de citonijs. Si autē cum hoc quod diximus fuerit in corpore extenuatio & inflāmatio, ægro lac & aqua hordei dāda sunt.Ipse quoqꝫ ex herbis humectantibus est nutriendus, vt sunt lactucæ, maluæ,cucurbitæ,citrulli, carnes hœdorum & agnorum lactentium,& pisces recentes. Balneum præterea anteq̄ comedat,& postq̄ comederit,& tinam quotidie ingrediatur.Et vinum clarum valde temperatum bibat,& assidue vtatur

buatur. Scoriæ autem ferri cõfectio hæc eſt, ℞. ſeminis apij, ſeminis fœniculi, aniſi, cimini, ameos, aniuden, origani, cheiſim, carui, ſeminis coriandri, melanopiperis, macropiperis, cinamomi, thuris, ſpicæ, garyophylorum, nucis muſcatæ, ciperi, zinziberis, omnium ana põdus aurei vnius, ſcoriæ aureos decem: omnib⁹ ſextuplum vini addatur, & coquantur donec ad medietatem redeant, & coletur. Deinde æger de hoc ſyrupo, poſtquam colabitur, pondus drachmarum triginta quotidie bibat, & nutricationem alleuiet: quod per tres hebdomadas faciens, caueat ſibi ab acetoſis & à fructibus recentibus, & ab aqua frigida: vinum verò menſuratè bibat. Emplaſtrum ſtomachum confortans & calefaciẽs, ℞. ſtoracem, ſpicam, ſquinantum, abſynthium, calamum aromaticũ, maſticem. ex his cum vino veteri & ſucco citoniorum cõſperſis emplaſtrum ſuper ſtomachum ponatur. Ad hoc prætεrea confert, vt ſtomachus fricando inungatur ex oleo quod fit ex ſpica nardi & cipero: & vt lana carminata in prædicto oleo calefacto inuoluta ſuper ſtomachum ponatur, & cum panno ligetur. Æger quoq; vinum vetus bibat, aut miuam, aut hydromel. Miua autem hoc modo fiat, Succus citoniorum muzorum ſumatur, & per diem & noctem, vt reſidere poſſit, dimittatur & coletur. Deinde eius quod clarum eſt partes duæ ſumantur, zuccari pars vna, vini veteris vna, & incipiat coqui ſuauiter & deſpumari, donec in iuleb ſimilitudinẽ tranſeat: poſtea pro vnaquaq; libra ex toto, ſumãtur zinziberis, ſpicæ, cinamomi, garyophylorum, omnium ana

Si autem cum dolore ſtomachi fuerit febris, & apoſtema manifeſtum, & cum tangitur, ſentitur caliditas, ęger prius ex baſilica phlebotometur, & loco dolenti duo ſuperponantur ſandali, & roſæ, & camphora cum aqua roſata, & ſucco citoniorum. Nutrimentum verò eius non ſit niſi ſola hordei aqua & cuſtodiatur à carne & vino & confectionibus quæ de melle fiunt, & bibat ſuccum granatorum muzorum & rob de fructibus frigidis. Cúmq; caloris vehementia ſedata fuerit, ægro caſſia fiſtula in ſucco endiuiæ diſſoluta & bullita ac deſpumata, ad bibendum detur. Cum autem ægritudinis dies elōgati fuerint, & calor omnino quieuerit, ſi remāſerit apoſtema cum duritie, ex hoc emplaſtro epithimetur locus, quod, ℞. violarum ſiccarum drachmas decem, roſarum rubearū drachmas quinque, ſpicæ odoriferæ, maſticis, amborū ana drachmas tres, ciperi, ſquinanti, calami aromatici, omnium ana drachmas duas, farinæ fœnugræci drachmas viginti, florum camomillę, ſeminis maluauiſci albi, farinę hordei, omnium ana drachmas decem: conſpergātur omnia ex muſcilagine ſeminis lini, deinde locus ex oleo de neriden tepefacto inunctus emplaſtretur ex prædictis per quatuor horas antequam comedat: & poſtquam cibus fuerit digeſtus, & ſtomachus fuerit euacuatus, ex oleo de neriden cum lana, vt diximus, vaporetur. Confectio olei nardini ſimplicis, ℞, olei de been librā vnam, ſpicæ vnciam ſemis, maſticis, coſti, ciperi, ſquināti, calami aromatici, omnium ana octauā partem vnciæ vnius. omnia hæc puluerizata in prædicto

quiete, & motum & exercitium vitet. Sitq; totum eius regimen vt eius qui corporis grossitiē adipisci desiderat. Et si cum hac dispositione inflāmatio fuerit & incensio vehementissima, stomachus ex rebus frigidis erit liniendus, & aqua hordei danda: sitq; eius regimen vt ethicam habentis.

De dolore & apostemate stomachi.

Caput LXIIII.

SI cum dolore stomachi adsūt turbatio & nausea, ægro aqua tepida in potu est tribuenda, & vt vomat præcipiendum. Et si hoc non suffecerit, venter ex hiera pigra soluatur, quæ ℞. pulueris rosarum rubearum, spicæ, masticis, xilobalsami, carpobalsami, cinamomi, xilocassię, assari, omnium ana drachmas quinq;, aloës Scotrēsis duplum omnium: quod bene tritum cum alijs misceatur medicinis tritis, & cū panno sericino subtilissimo cribellatis, quarum trituratio cum aloë secundo iteretur. Cuius dosis sit à pondere duorum aureorum vsq; ad drachmas duas. Ægro quoq; quotidie detur panis in vino & succo mali granati infusus, & in syrupo acetoso de citonijs. Quòd si cum dolore fuerint ructuū multitudo & extēsio atq; singult9, ægro electuarium dyaciminū, & dyacalamentum, & aliæ confectiones quæ vētositatem dissoluere consueuerūt, quas in capitulo de colica nominabimus, dandæ erunt. Cibaria verò eius sint calagiæ, & mutagenat cū seminibus. Vini veteris puri parum bibat, & vtatur mótu, & ingrediatur balneū. Stomachus quoq; ex oleo de neriden, vt diximus, in pāno inuoluto vaporet.

vt dormiat est præcipiendum,& venter vaporã dus,& ieiunandum est ei. Cum autem per multos dies à comestione abstinuerit, iubendus est balneum sæpe ingredi, deinde paucis cibis,desiccantibus tamen, est alendus, sicut sunt galagiæ,& mutagenat cũ seminibꝰ:& vini puri parũ in potu tribuẽdũ.Et si hęc nõ suffecerint,trocisci isti dãdi sunt,q dicunt trociscide thure, & ℞.thuris drachmas quinq;,enulæ drachmas tres, mẽthastri,foliorũ rutę siccę,amborum ana drachmas duas,seminis ✣nemen drachmas tres semis, iformenť ex his trocisci põdere vniꝰ aurei, ex qbꝰ vnꝰ in die cũ apozimate cimini tribuať.

✣ Aliàs sisimbrij.

Q2 si singultus post febrẽ acciderit, fueritq; cũ eo tribulatio,aut nausea,aut sitis,aut in ore siccitas,aqua calida ægro multoties tribuẽda erit, non tamen repente sed paulatim. Et si sedatus non fuerit, aqua hordei cum oleo de amigdalis dulcibus detur.Sphondyles quoq; colli & dorsi ex oleo tepido inungantur & fricentur,& muscilago psyllij cum iuleb & succo granati in potu tribuatur.Singultui præterea & sternutationi confert retinere anhelitum.

De canino appetitu. Cap. LXVI.

CVm aliquis famem assiduè patitur,& cibus post comestionem adeò grauat eũ, vt aut vomere aut per inferiorem regionem ipsum eijcere cogatur, rizum dandum est ei: quod dum coquitur ex liquore qui fluit ab agno qui in furno assatur,& impinguať,& cauda & ei similia,nec nõ ex omni cibo qui vnctuosus est:& vinum vetus purũ dãdum est,de quo quantum poterit bibat. Deinde præcipiendũ ei

oleo posita ad solem per hebdomadam vnã vasis ore clauso dimittãtur, deinde colentur & exprimãtur fæces, & scophæ quæ in manibus remãserint, emplastris admisceãtur, optimę enim erunt. Cum autem apostema in stomacho inueterauerit, trocisci de spica erũt dandi, qui ℞. florum squinãti, xilocassię, raued Seni, calami aromatici, spicę, omnium ana drachmas tres, croci, myrrhæ, anisi, costi, piperis, omnium ana drachmam vnam, bdellij varij drachmas tres, masticis drachmas duas, armoniaci drachmã vnã, informentur trocisci, quorum vnusquisque vnũ põderet aureum, ex quibus vnus quotidie cum vino cocto detur. Emplastrum quoq; istud fiat quod ℞. bdellij mollis drachmas decem, armoniaci drachmas quinque, seminis been, seminis apij, amborum ana drachmas decem, spicæ, mastici nigri, amborum ana drachmas quinque, ceræ drachmas tres, olei de neriden drachmas quindecim. Gummæ in vino dissoluantur, deinde omnia coniungantur, & fiat ex eis emplastrum. Ad dolorem tamen stomachi & epatis curandum, medicus valde eruditus est necessarius, qui ipsorum diligenter attendat dispositiones. Nos tamen aggregationes, & summas ad hoc conferentes iam diximus, licet in quãtum potuimus in hoc abbreuiauerimus sermonem.

De singultu. Cap. LXV.

CVm singultus post grossi cibi comestionem, aut vini valde temperati bibitionẽ superuenerit, aqua calida in qua ciminũ & mentha & mentastrum & parum thuris bullierint, multoties in potu erit sumenda, & ægro

Si autem cum dolore ſtomachi fuerit febris, & apoſtema manifeſtum, & cum tangitur, ſentitur caliditas, ęger prius ex baſilica phlebotometur, & loco dolenti duo ſuperponantur ſandali, & roſæ, & camphora cum aqua roſata, & ſucco citoniorum. Nutrimentum verò eius non ſit niſi ſola hordei aqua & cuſtodiatur à carne & vino & confectionibus quæ de melle fiunt, & bibat ſuccum granatorum muzorum & rob de fructibus frigidis. Cúmq; caloris vehementia ſedata fuerit, ægro caſſia fiſtula in ſucco endiuiæ diſſoluta & bullita ac deſpumata, ad bibendum detur. Cum autem ægritudinis dies elõgati fuerint, & calor omnino quieuerit, ſi remãſerit apoſtema cum duritie, ex hoc emplaſtro epithimetur locus, quod, ℞. violarum ſiccarum drachmas decem, roſarum rubearũ drachmas quinque, ſpicæ odoriferæ, maſticis, amborũ ana drachmas tres, ciperi, ſquinanti, calami aromatici, omnium ana drachmas duas, farinæ fœnugræci drachmas viginti, florum camomillę, ſeminis maluauiſci albi, farinę hordei, omnium ana drachmas decem: conſpergãtur omnia ex muſcilagine ſeminis lini, deinde locus ex oleo de neriden tepefacto inunctus emplaſtretur ex prædictis per quatuor horas antequam comedat: & poſtquam cibus fuerit digeſtus, & ſtomachus fuerit euacuatus, ex oleo de neriden cum lana, vt diximus, vaporetur. Confectio olei nardini ſimplicis, ℞, olei de been librã vnam, ſpicæ vnciam ſemis, maſticis, coſti, ciperi, ſquinãti, calami aromatici, omnium ana octauã partem vnciæ vnius. omnia hæc puluerizata in prædicto

eſt vt euomat, & hoc regimine cōſeruandus eſt donec ſanetur. Quòd ſi neq; cibus eum grauat, neq; ipſum euomit, neq; per ſeceſſum expellit, carnes vaccinæ ſunt dandæ, & frumentum co-ctum vt puls, & rizum cum lacte, & aquam fri-gidam in potu ſumat, & in aëre frigido more-tur. Hac autem ægritudine laborans nil aceto-ſum & ſtipticum neq; acutū comedat, ſed dulci bus & vnctuoſis solùm vtatur.

De dolore epatis. Cap. LXVII.

CVm quis male fuerit coloratus, & cum hoc malam habuerit formam, habuerit-que dolorem in dextro latere apud co-ſtas poſteriores, & fuerit eius malus color citri-nus, & fuerit cum hoc in ore ſiccitas, & ſitis ve hemēs, aqua hordei, & ſucci herbarū, vt endiuię & ſolatri, & cuſcutę, cū Syrupo acetoſo ex zuc caro albo facto in potu tribuātur. Emplaſtrum quoq; ex duob⁹ ſandalis & roſis, & cāphora, & aqua roſata, cū pāno lineo loco ſuperponat̃, qđ hoc modo fiat, Pānus in p̄dictis inuolutus ſup-ponat̃, cúmq; tepere cœperit, remoueat̃, & alius loco eius apponat̃. In potu p̄terea ſumat grana torū ſuccū, & robub qui infrigidare cōſueuerūt. Hic quoq; à vino & à cōfectionib⁹ quę de mel le fiūt, ſibi caueat, & à cibis calefaciētib⁹. Et ſu mat trociſcos de berberis, q ℞. ſucci berberis dra chmas decē, ſeminis endiuiæ, ſeminis citrulli, ſe-minis portulacę, omniū ana drachmas tres, roſa rū drachmas duas, raued ſeni drachmā vnā, ſpi-cæ drachmam ſemis. Informentur trociſci pon dere aurei vnius, ex quibus detur vnus cum ſy-rupo acetoſo de ſuccaro, aut cū ſucco granati.

vt dormiat est præcipiendum,& venter vaporãdus,& ieiunandum est ei. Cum autem per multos dies à comestione abstinuerit, iubendus est balneum sæpe ingredi, deinde paucis cibis,desiccantibus tamen, est alendus, sicut sunt galagiæ,& mutagenat cũ seminib⁹:& vini puri parũ in potu tribuẽdũ.Et si hęc nõ suffecerint,trocisci isti dãdi sunt,q dicunt̃ trociscide thure, & ℞.thuris drachmas quinq;,enulæ drachmas tres, mẽthastri,foliorũ rutę siccę,amborum ana drachmas duas,seminis ✣ nemen drachmas tres se mis, iformẽt ex his trocisci põdere vni⁹ aurei, ex qb⁹ vn⁹ in die cũ apozimate cimini tribuat̃. Qz si singultus post febrẽ acciderit, fueritq; cũ eo tribulatio,aut nausea,aut sitis,aut in ore siccitas,aqua calida ægro multoties tribuẽda erit, non tamen repente sed paulatim. Et si sedatus non fuerit, aqua hordei cum oleo de amigdalis dulcibus detur.Sphondyles quoq; colli & dorsi ex oleo tepido inungantur & fricentur,& muscilago psyllij cum iuleb & succo granati in potu tribuatur.Singultui præterea & sternutationi confert retinere anhelitum.

✣ Aliàs sisimbrij.

De canino appetitu. Cap. LXVI.

CVm aliquis famem assiduè patitur,& cibus post comestionem adeò grauat eũ, vt aut vomere aut per inferiorem regionem ipsum eijcere cogatur, rizum dandum est ei: quod dum coquitur ex liquore qui fluit ab agno qui in furno assatur,& impinguat̃,& cauda & ei similia,nec nõ ex omni cibo qui vnctuosus est:& vinum vetus purũ dãdum est,de quo quantum poterit bibat. Deinde præcipiendũ ei

ta in epate fiāt, eorū cura erit vt apostematum quæ in stomacho generantur.

De Ictericia. Cap.LXVIII.

SI cum ictericia fuerit febris, succus endiuiæ,& solatri,& aqua hordei ægro in potu tribuatur. Ipse quoque ex cucurbita & chrysolocanna,& citrullis,& his similibus herbis frigiditati attinentibus nutriendus est,& syrupū acetosum ex fortissimo aceto in potu sumat. Epati pręterea emplastrū ex duobus sandalis est superponendum,& venter ex succo prunorum,& zuccaro soluendus. Quæ si non suffecerint, trocisci de camphora cum succo granatorum dādi sunt. Trocisci de camphora, ℞. zuccari, spodij, rosarum rubearū, omnium ana drachmas tres, seminis endiuiæ, seminis citrullorū, seminis cucurbitæ, seminis lactucæ, seminis portulacæ, sandali rubei, omnium ana drachmam vnā. Informentur ex his trocisci pondere drachmarū duarū, ex quib⁹ quotidie vnus cū sexta drachmæ vnius de camphora detur. Si autē æger venas habuerit plenas, fueritq; diu ex quo minutus non fuit, phlebotometur. Quòd si ictericia fuerit sine febre, venter ex his pilulis soluatur, quæ ℞. aloës drachmā vnā, scamoneæ quartā drachmæ vnius, agarici partes duas drachmę vnius, succi eupatorij tertiā drachmæ vnius, ex his cum succo endiuiæ confectis, fiant pilulæ & sufficient ad dosim vnā. Deinde dentur trocisci de lacca cum apozimate de radicibus. Si autem ictericia in oculis remanserit, æger fortissimum acetum paulatim olfaciat,& balneum ingrediatur. Eius quoq; oculis, qui ictericiam cum febre

patitur, aqua rosata immittenda est. Ictericiæ præterea valde confert, vt æger per tres hebdomadas serum bibat.

De hydropisi. Cap. LXIX.

CVm vēter post epatis dolorem & febres augmētari cœperit, & quod est ab vmbilico vsq; ad femur exterius ꝑminuerit, & cutis quæ ibi est, subtiliari, & albere visa fuerit, & cū vēter mouetur, audit sonus quasi aquæ in vase nō pleno motę, & si cū his vrina fuerit rubea, parua habenda est fiducia: & propriè si virtutis non affuerit fortitudo. His tamen si virtus fuerit fortis, & venter vehementer siccus, pilulę de raued Seni quæ recipiunt mezereon, sunt dādæ. Pilulæ autē de raued sunt quæ ℞. raued Seni, succi eupatorij, seminis endiuiæ, omniū ana drachmas tres, agarici drachmas quinq;, mezereon drachmas decē, fiant ex his pilulæ, quarū dosis sit drachmę duę & semis: ex quibus quaq; hebdomada dosis vna sumatur. Quòd si virtus debilis fuerit, trocisci de mezereon sunt dandi, qui ℞. seminis endiuię drachmas decē, mezereō, drachmā vnā & duas tertias, agarici, succi eupatorij, similiter tantundē, rosarū, seminis citrullorum, amborū ana drachmas duas semis. Ex his omnibus fiāt trocisci decem, de quibus vnus in die cum syrupo acetoso de zuccaro dandus est. Si autem venter fuerit solutus, dentur trocisci de berberis cum syrupo acetoso. Æger quoque nutriatur ex zibabegi, & bibat syrupum acetosum de citonijs. Et si ventris solutio vehemens fuerit, citoniorum rob solum dandum est. Si autem cum hac passione non fuerit vrina rubea,

neque calor, pilulæ iſtæ dandæ ſunt,quę ℞.mezereon, ſerapini, amborum ana drachmam ſemis, ſalis indi, fimi columbini,amborum ana ſextam drachmæ vnius.Pilulæ enim iſtæ aquã vehementer expellunt, & deſcendere faciunt. Trociſci præterea de lacca cum apozimate de radicibus dandi ſunt.Emplaſtrum aſcliti conueniens, ℞. farinæ hordei, ciperi, ſtercoris ouini veteris,baurach,boli armeni, omnium ana partes æquales. Ex his omnibus tritis fiat emplaſtrum ſuper ventrem.Huius nanque proprietas eſt,aquæ magnam partem exiccare.Quòd ſi in palpebris & extremitatib⁹fuerit apoſtema molle, & teſticuli apoſtementur, facies quoque ac totum corpus mollitie quadam teneantur, erit tunc hydropiſis ſpecies quæ hypoſarca nominatur. Ægro itaque hac laboranti, trociſci de lacca cum apozimate de radicibus ſunt tribuendi, & venter quaque hebdomada ex pilulis de reubarbaro eſt ſoluendus, & patiens in arena calida ſepeliendus. Ei præterea eſt præcipiendum,vt exercitio vtatur, & famem ac ſitim ſæpe patiatur. Si verò venter inflatus ac tenſus fuerit,& cum percutitur,ſonum reddit vt tympanum,hydropiſis ſpecies adeſſe ſignificabitur, quę tympanites dicitur.Quam qui patitur,à comeſtione olerum abſtinere debet, atque eorum omnium quæ ventoſitatis ſunt generatiua.Venter quoque omni die ex panico eſt vaporandus, & ventoſæ ſuper ventrem ponendæ, & medicamina tumorẽ diſſoluentia dãda ſunt,vt dyaciminum, electuarium de baccis lauri, quod in capitulo de iliaca nominabimus.Æger pręterea

exercitio vti assuescat,& famē pati,& ex collyriis quæ ventositatē dissoluunt,quorū faciemus mentionem,sibi subijciat. Venter quoq; cū mātili,donec incipiat rubere,fricetur,& ex oleo rutaceo clysterizetur.

De dolore splenis. Cap. LXX.

SI cum dolore splenis fuerit calor,& vrinę rubedo,& febris, æger ex his trociscis sumat. Trocisci de agno casto ℞. seminis agni casti,seminis tamarisci, amborum ana drachmas decē,seminis endiuię,seminis portulacæ, ambo℞ ana drachmas quinq;.Ex his fiāt trocisci, de qb⁹ quotidie deť vnus cū syrupo acetoso de zuccaro,cui⁹ pōd⁹ sit drachmarū triū.Æger verò si replet⁹ fuerit,ex saluatella q̄ est in sinistra manu phlebotometť. Splen quoq; ex frusto filtri aceto calido īfusi,embroceť: & obserueť à reb⁹ dulcibus & cibis grossis.Quòd si cū prędicta ægritudine nō fuerit calor, ægro trocisci de capparis dādi sunt,qui ℞. corticis radicū capparis, seminis agni casti,amborū ana drachmas decē, scolopēdrię drachmas septē,aristologię lōgę,foliorū rutæ,seminis nasturtij,acori,nigellæ,ōniū ana drachmas tres,armoniaci drachmas tres.Armoniacū in aceto dissoluať,ex quo cætera cōficiātur, & informentur ex eis trocisci pōderātes drachmas duas,ex qbus vn⁹ cū syrupo acetoso de melle, & apozimate de radicib⁹ in potu sumať.Si autē splen tēsus fuerit,& cū premiť,auditur sub eo rugitus,ex prædictis trociscis cum apozimate de radicibus est dandum, & vinum vetus bibendū,& potus aquæ minoretur,quātū plus possibile fuerit . Emplastrum ad duritiem

& ventositatem quæ est sub splene, ℞. foliorum rutæ drachmas decem, baurach, mentastri sicci, amborũ ana drachmas tres, armoniaci drachmas septem. armoniacum in veteri vino dissoluatur, ex quo cætera conficiantur, & fiat ex eis emplastrum, quod loco superponatur.

De passione colica, & iliaca. Cap. LXXI.

SI cum dolore ventris fuerit ipsius constrictio & nausea, sed nec calor nec febris affuerit, ea ægro danda sunt, quæ ventrem sine vomendi desiderio soluant, vt est electuariũ de gallia, quod ℞. masticis, garyophylorũ, zinziberis, melanopiperis, macropiperis, cynamomi, nucis muscatæ, galliæ muscatæ, omniũ ana drachmas decem, scamoneæ drachmas decem: postea exprimantur citonia acetosa & recentia, & succus eorum cum eiusdem quantitatis melle misceatur & coquatur vsq; ad spissitudinem paulatim, & conficiatur ex eo medicamen, quod tamen eiusdem sit quantitatis cuius species sunt, cui⁹ dosis sit à duab⁹ drachmis vsque ad duas & semis. Quòd si nauseæ vehementia non fuerit, neq; ęger medicinas vomuerit, pilulæ iliacæ sunt dandæ, quæ ℞. coloquintidæ, serapini, amborum ana drachmas decem, scamoneæ drachmas tres, & tertiam drachmæ vnius. Informentur pilulæ, de quibus vnius aurei pondus est dandum. Velociter enim passionem dissoluunt iliacam. Si autem passio iliaca difficilis fuerit, neq; medicamina ventris solutiua ei contulerint, hoc suppone collyrium, quod ℞. salis panis drachmas decem, coloquintidę interioris, scamoneę, amborũ ana drachmas duas

ſemis.fiant ex eis collyria lõga & ſupponãtur. Et ſi non cõtulerit,ex enemate leui clyſterizeť, quod,℞.fic⁹ citrinas quinq́,furfuris quãtũ vna manu capi poteſt , maluauiſci manipulũ vnũ. hæc in pãno ligato,& ſiclæ folia decẽ in duab⁹ libris aquæ coquãtur,donec ad vnã redeant,deinde coletur & ponatur ſup eã baurach pondus vni⁹ aurei,olei ſiſaminivncia vna & fiat clyſtere ex eo.Si quis autẽ forti⁹ & acutius facere voluerit,põdus aurei vnius de collyrio quod prius diximus,admiſceat.Clyſtere vehemẽter ſoluẽs, quo tũc vtẽdũ eſt cũ medicamina non cõferũt, neq́ venter ſoluitur,℞. coloquintidæ interioris drachmas decem, centaureæ drachmas quinq́, buchormarien,arthanitæ, ãborũ ana drachmas duas,mentaſtri,rutæ,origani,omniũ ana manipulũ vnum.omnia in tribus libris aquæ, donec ad duas tertias libræ vnius redeant,coquãtur & colentur.deinde diſſoluãtur in ea alchitran,mellis,amborum ana drachmæ tres,caſtorei, ſerapini,opopanaci,collyrij quod prædiximus,omnium ana drachmæ duæ:miſceantur omnia, & dum eſt tepidum,fiat ex eo enema:& ſi ſquibalæ non exierint,iteretur clyſtere,donec exire videantur.Hoc nanq́ clyſtere adminiſtrari debet cum res fortiſſima eſt & peſſima , & in colica mala : & eſt illa in qua fit nauſea valde vehemens,& inferius nihil egreditur.Huic præterea ægritudini quandoq́ fœtida ſuperuenit eructatio,& plerunque ſtercus per os egreditur: quod cum accidit , ſæpe mortem portendit. Quòd ſi cum ventris dolore non fuerit ipſius ſtrictura, ſed inflatio & rugitus ac tenſio in ventre exi-

ſtunt, confectio de baccis lauri danda eſt. ℞. fo-
liorum rutę ſiccorum drachmas decem, ameos,
cimini, nigellæ, cheiſin, origani, carui Alexan-
drini, ſeminis amigdalarum amararum, mela-
nopiperis, macropiperis, mentaſtri, dauci, aco-
ri, baccarum lauri, caſtorei, omnium ana dra-
chmas duas, ſerapini drachmas quatuor, opopa-
naci drachmas tres. conficiantur cũ melle eiuſ-
dem ponderis, cuius doſis ſit vt auellana vna,
aut nabaccha multis vicibus, cũ vncia vna vini
calefacti, aut cũ apozimate de radicibus. Huic
enĩ cõfectioni in remouẽda vẽtoſitate & diſſol-
uẽda, nihil æquiparatᷣ. Hoc præterea ſuppoſito-
riũ ſubijciatᷣ, quod eſt vẽtoſitatis diſſolutiuũ. ℞.
cimini, foliorũ rutæ viridis, amborũ ana mani-
pulũ vnũ, buchormariẽ, arthanitæ, amborũ ana
drachmas tres, baurach drachmã vnã. cõfician-
tur ex melle: & ſupponatur cũ ſpõgia vel lana.
Hoc enĩ diſſoluit ventoſitatẽ, & inferius expel-
lit. Vẽter quoq; aſſiduè ex pãno calido vaporã-
dus eſt, & æger in tinã mittẽdus. Si autẽ hęc nõ
ſuffecerint, vẽtoſa cũ igne ponenda eſt, & locus
donec rubere incipiat, fricãd9. Poſt hoc vnctio-
nẽ fieri cõuenit ex oleo rutaceo, & ex alijs oleis
calidis & ex eis clyſterizãd9 eſt æger, poſtq̃ eis
admixta fuerit, caſtorei, euphorbij, amborũ ana
drachma ſemis. Hanc verò ſolitus pati ęgritu-
dinem, dum ſanus eſt, caueat ne vinum aqua
mixtum bibat, nec etiam ſumat vinum niſi pu-
rum & forte: nec aquam multam bibat, & abſti
neat ab herbis & lacte, & omnibus inflatiuis.
Philonium faciens Ilioſis cum maximo coar-
ctãtur dolore, & timetur ne ſyncopis ægro ſu-

perueniat, ventositatem carminat, & somnum prouocat. ℞. piperis, ameos, foliorum rutæ, mẽtastri, castorei, baccarum lauri, cimini, omnium ana vnciam vnam, opij, mandragoræ, seminis iusquiami, omnium ana vnciam semis. cõficiãtur cum melle eiusdem quantitatis: detur ex eo pondus vnius aurei. Huic quoq; electuario additur plerunq; scamoneæ vnciæ vni⁹ tertia pars & fit tunc medicamen ventris solutiuum. Si autem cum dolore etiam febris affuerit, cassia fistula in succa endiuiæ bullito & despumato dissoluta ęgro est danda, & syrupus violatus in potu est tribuendus, & nutriẽdus est ex taphea cum oleo de amigdalis dulcibus condita, & ex leni clysterio clysterizandus. Cum autem loc⁹ doloris in ventre apparuerit grossus, & apostema habens, æger in princio phlebotometur, deinde cassia fistula cum succo herbarũ sæpe dãda est. Et sit cibus eius, cui hic dolor ex consuetudine accidere solet, taphea vnctuosa cũ zuccaro, & cum oleo sisamino, & abstineat à reb⁹ stipticis & acetosis, à cibis grossis & ventrem stringentibus. Qui autem cum hoc dolore vẽtositatem pati solitus est, cibetur cum calagie & mutagenat conditis cum seminib⁹, & abstineat ab oleribus & lacte, & ab omnib⁹ quæ inflant. Et bibat vinum forte, & non vitiatũ. Aut hydromel cum speciebus quæ pro condimẽto ponuntur, vt piper, quas dicemus. Hydromellis confectio, ℞. mellis mundi libram vnam, aquæ libras sex: misceantur & coquantur diu, & spumentur bene donec fiat ad * spissitudinem iuleb. Cúmq; hoc factum fuerit, in vnaquaque li-

* Aliâs similitudinem.

bra ex eo mittãtur drachmę duæ piperis pulue-rizati in panno ligati, donec appropinquet finis decoctioni eius: & cum infrigidatur, extrahatur pannus & exprimatur, & cũ necesse fuerit, pro-pinetur. Confert etiam cui hæc passio ex ven-tositate & grossa superfluitate accidere solet, oleum de cherua recenti cum apozimate de se-minibus sumptum. Apozima autem de semi-nibus est hoc, ℞. ameos, cimini, cheisim, carui, o-rigani, nigellæ, omniũ ana pugillum vnum, istis admisceantur aquæ libræ tres, & coquantur do nec redeant ad libram vnam & mediam. De hoc itaque apozimate sumantur vnciæ duæ, quibus drachmæ tres olei de cherua addantur, & multis diebus bibantur. Sed si cui dolor iste cum calore superuenerit, pruna viginti, & ficus citrinæ quinq;, & passarum enucleatarum dra-chmæ quinq; sumantur, & coquantur & colen-tur, deinde cassia fistula in eo dissoluta coletur, cui oleum amigdalinum admisceatur, & suma-tur: & ex apozimate, quod in capitulo de rheu-matismo diximus, in potu tribuatur. Venter ve-rò si multum fuerit siccus, prædicto apozimati addantur polipodij, turbith, amborum ana dra-chmæ duæ, & coquantur cum eo, & detur do-nec venter soluatur, cum autem solutus fuerit, remoueatur polipodium & turbith. Electuariũ quod ventrem soluens, inflationem resoluit & grauedinem, ℞. turbith albi fricati & pulueri-zati drachmas viginti, zuccari drachmas tri-ginta, zinziberis drachmas decem. huius pulue ris drachmæ tres ad bibendum dentur. Pilulæ de quibus cum quis ventrem soluere voluerit,

vnam sumere debet, quę appetitũ excitãt, & inflationẽ reprimũt & grauedinẽ, & cibũ digerũt, ℞. masticis, zinziberis, cinamomi, garyophylorum, neheremisch, melanopiperis, macropiperis, scamoneæ, zuccari, violarum, omnium ana vnciam vnam. fiant ex eis pilulæ ad magnitudinem ciceris, & sumatur vna, mouebit enim semel aut bis.

De fluxu ventris. Cap. LXXII.

CVm cibus in stomacho more solito non moratur, imò citius egreditur non mutatus nisi parum, & fuerit cum hoc mordicatio, & dolor in ventre & sitis, cum quo etiam plerũq; adest ventris fluxus, in quo ante comestionẽ inuenitur aliquid purulentũ, detur ægro rob de succo vuæ acerbę, aut de succo ribes, aut de succo granatorum cum spodij, & rosarum, amborum ana drachma vna. Trocisci quoque de spodio constrictiui itidem tribuãtur. Nutriatur autem ex adesia citrina, & pullis cum aceto coctis, & assatis, & in succo vuæ acerbæ positis. In potu verò sumat sumach cum aqua rosata, & deinde nutriatur ex cibo, cui admiscetur sumach qui vocatur sumachia. Totúmque eius regimen ad hoc perducatur, vt infrigidare possit & constringere. Quòd si non fuerit cum eo mordicatio in ventre, neque quod egreditur pus habet admixtum, sed est viscosum, & adest inflammationis paucitas, & pauca sitis & ructus acidus: ægro sicla & sinapis & pisces saliti tribuantur. Deinde cogatur ea vomere, sumendo salem & mel & anetum coctum,

Quæ ſi non ſuffecerint, medicamen quod expel lit phlegma tribuatur, quod ℞. aloës drachmā vnam, coloquintidæ interioris drachmas quatuor, ſalis indi drachmas quatuor, turbith drachmam vnam. Ex his fiant pilulæ, & ſufficiunt ad doſim vnam. Vomitu præterea ſæpe vtatur, & cibaria quibus vtitur, in almuri per ſe intingantur: & comedat ſulcida quæ ſale condiuntur, & quę acrimoniam habent, quę appetitum prouocare conſueuerunt. Si autem cum hoc quod diximus nihil egreditur quod ſit ſuperfluum, neque quod expellitur aliquid purulentum, vel phlegmaticum habet admixtum, ęgro vinum purum, & forte tribuēdum eſt, & dyaolibanum dandum, quod ℞. olibani drachmas decem, piperis, ameos, ſpicæ, cheiſin, aniſi, nigellæ omnium ana drachmas duas, balauſtiæ drachmas decē, mellis deſpumati quod ſufficit ad conficiendum. Detur ex hoc in potu, quia ſtomachum calefacit & vehementer deſiccat. Apozima quoque de ſeminibus quod in capitulo colicæ paſſionis nominauimus, detur: & aſſueſcat in potu ſumere vinum purum. Si verò cibus non egreditur, ſed res ſubtiles & alba & aquoſa, cum qua ſunt, ea quæ epatis ſignificant debilitatē, ægro tribuatur id quod fit de ſcoria, & dyaolibanum, & trociſci calefacientes epar, quos nominauimus, & electuarium dyacalamētum, quod ℞, foliorum rutæ foliorū calamenti ſiccorū, ameos, carui, leuiſtici, zinziberis, cinamomi, macropiperis, omniū partes ęquales, cōficiāt cū melle cocto. Et dentur alia medicamina quę nominauim⁹ in capitulo epatis, ex his quæ

ipſum calefaciũt & confortant. Si autẽ cũ prædicta ægritudine non fuerit ſignificatio debilitatis epatis, imò quod egreditur cũ fluxu ſubtile eſt & album: & fuerit in ſtomacho grauitas, puluis de malis granatis ad tranſglutiendũ dandus eſt, qui, ℞. oſſiũ granatorum acetoſorũ aſſatorum, & tritorum vt alcohol drachmas cẽtum, carui, ſeminis coriandri, amborum aceto acerrimo infuſorũ & poſtea aſſatorũ ana drachmas viginti, xilocaractæ, ſumach, balauſtiæ, omniũ ana drachmas decem. pulverizẽtur optime & commiſce: & detur ex eis puluis ad tranſglutiendum. Electuariũ quoq; quod dicitur cazi, detur, quod ℞. arillorũ paſſarum tritorũ vt alcohol librã vnam, myrtillorum ſiccorum pulverizatorum vt alcohol libras quinque. xilocaractæ, Nabati, balauſtię, ſeminis tamariſci, ameos, omnium ana drachmas decem. conficiantur cũ melle de canna, aut cũ melle apum optime deſpumato, & ex electuario ſumatur. Si autem quod egreditur citrinum fuerit, & anum mordicat, & æger ſitim patiatur, & febrem, trociſci conſtrictiui de ſpodio, & aqua ſauich hordei dẽtur. Trociſci conſtrictiui de ſpodio, ℞. roſarũ rubearum, ſpodij, amborũ ana drachmas decem, ſeminis acetoſæ, ſumach, balauſtiæ, gũmi arabici, omniũ ana drachmas quinq;. Informentur trociſci põdere drachmarum duarũ. quorũ vnꝰ cum vncia vna rob citoniorum ſimplici ſumatur. Aqua vero ſauich hordei, quã diximus, ita fit: Hordeum fractum in aqua ipſum cooperiente bulliat donec aqua inſpiſſetur, deinde coletur & bibantur ex ea vnciæ quatuor, cum dra-

chmis tribus ſpodij,& gũmi Arabici eadẽ quã- titate. Quòd ſi ex fluxu ventris euenerit exco- riatio,puluis de bolo armeno ad tranſglutiẽdũ detur, qui ℞. pſyllij drachmas viginti, ſeminis plantaginis drachmas decem , gummi arabici, boli armeni, amborũ ana drachmas tres. pſyl- lium aſſetur,& gummi & bolus, puluerizentur & commiſceantur,& ſumãtur in potu ex eo in mane drachmæ tres,cum rob de citonijs,&cir- ca noctem tantundem . Cibus verò eius ſit pul- mentum factum cum granis granatorũ,& paſ- ſis cum aqua & aceto,& cibus factus cum ſuc- co vuæ acerbæ & ſumachia & taphea, cui ad- miſcetur ſuccus ſumach & his ſimilia cibaria. Trociſci quoq; de balauſtijs qui cõtinue confe- runt diarriæ,dandi ſunt, cũ fluxus fuerit ſuper- fluus ſiue habeat ſanguinẽ admixtũ, ſiue nõ.℞, gallarũ,ſiliquarũ,Nabati,ſeminis tamariſci,oli- bani,balauſtiæ,omniũ partes æquales,opij, gũ- mi arabici,amborum ana partem mediam:In- formẽtur trociſci pondere drachmarũ duarum, ex quibus vnus cum vino ſumatur,ſi neque ca- lor affuerit , neque febris . Sed ſi febris affuerit cum rob de citonijs acetoſis ſumatur, qui tunc dandi ſunt,cũ ventris fluxus ſuperfluus fuerit. Trociſci ad tenaſmũ, qui tunc dandi ſunt,cum caloris abſentia fuerit, & vẽtoſitas erit nociua, & ſonitus,℞.ſeminis iuſquiami albi, ſeminis a- neti,ſeminis fœniculi,ana:drachmas quinq;,a- meos drachmas duas ſemis,opij drachmas tres, ſeminis apij drachmas decẽ.fiãt trociſci,de qui- bus pondus vnius aurei in potu ſumatur. Con- fectio electuarij de ſtorace quę antiquo ventris

fluxui cõfert ac tenaſmo, cum neq; febris neq; calor affuerit,ſed aderit ventoſitas nociua,danda erit. ℞. caſtorei,opij,aſari, ſtoracis liquidæ, myrrhæ,ſeminis iuſquiami nigri,thuris, omniũ partes æquales,mellis quod ſufficit ad ſpecierũ confectionẽ, cuius doſis ſit à drachmis duabus vſque ad tres. Si autem poſtquam tenaſm9 decem tranſierit dies, non viſa fuerint medicamina conferre,& æger ſupra pectinem ſentit dolorem, redeundum eſt ad clyſterium, quod ℞. panici excorticati, rizi excorticati,lẽtiũ excorticatarũ,roſarum ſiccarum,balauſtię,cupularũ glãdiũ,omniũ ana manipulũ vnũ.omnia in tribus libris aquæ coquãtur,donec ad librã vnã & mediã redeant,& colẽtur,deinde ſumãtur cerusſæ, cineris papyri babylonici,aut cineris papyri, amborũ ana drachma vna, boli armeni drachma ſemis,vitellus oui vnius aſſati durus, olei roſati vncia ſemis,ex his omnib9 in prædicto apozimate fricãdo diſſolutis, clyſterizetur æger ſemel aut bis. Q; ſi tenaſmus fuerit longi tẽporis,in quo nõ egreditur ſanguis, ſed raſura alba muſcilagini ſimilis,medicamẽ putredinis,quod in capitulo de cura gingiuarũ putridarũ nominauimus,dãdum eſt,ex quo in apozimate eorũ quod nominauim9, fricato & diſſoluto clyſtere ſemel aut bis fiat.Et ſi ex vẽtris fluxu ĩ vẽtre vehemẽs mordicatio ſecuta fuerit,clyſtere fiat ex oleo roſato tepido. Si autẽ nullo modo mordicat, clyſterio ex illo medicamine multoties addatꝰ,donec ſanetꝰ.Epithima quo venter cũ flux9 vehemẽs eſt,& virtus debilitata,liniẽdus eſt,℞. gallię,acacię,ciperi,myrrhę,gallarum,cypreſſi,

thuris, omniū partes ęquales. Ex his omnib⁹ vi-
no veteri aut succo citoniorū cōspersis liniatur
vēter. Huic quoq; quādoq; addit̄ panis bis coct⁹
de Syria. Si autē cū hac ęgritudine fuerit calor,
epithima fieri cōuenit ex duob⁹ sandalis, & ro-
sis, & bolo armeno, & fausel, & galla & pane
bis cocto cū succo macianorū aut citoniorum,
aut myrtino. Q𝔡 si æger vehementer patiat̄ te-
nasmū, & sępe vadat ad sellā, & tamē nihil egre
diat̄, collyriū istud subijciat̄. Est eni mirabile ad
sedandū tenasmū, qđ ℞. thuris, licij, croci, gūmi
arabici, ōniū ana drachmā vnā, opij drachmas
duas. Informentur collyria & supponantur.

De difficultate mingendi. Cap LXXIII.

CVm vrina minuit̄, aut ex toto retinetur, neq; in femore apparet tumor, neq; grauitas neq; dolor in renib⁹ sentit̄, succurrendū est ex medicaminibus vrinæ ꝓuocatiuis, quę nominabim⁹. Vnū quorū est hoc, quod ℞. seminis apij, nitri, rubeę tinctorū, olixatri, seminis iuniperi, seminis asari, ameos, seminis fœniculi, spicę, amygdalarū amararū ana drachmas viginti, seminis melonis drachmas decē, cātaridū quarū capita & alę abscissa fuerīt, drachmā vnā, armoniaci drachmas tres. Armoniacū in vino dissoluat̄, & alię species ex eo cōficiātur. Ex quib⁹ fiāt formę auellanis similes, de quibus sumātur ab vna drachma vsq; ad tres drachmas. Hoc enim medicamen valde confert corpori, cum dissolutionē patitur, & laxitatē, & hyposarcæ, & ad expellenda omnia accidentia, causa quorū corpus desiccari oportet. Quòd si cōtingat mingendi difficultas ex casu aut per-

cussione in femore, aut in ano, aut in eorũ circuitu, ęger ex basilica minuatur, deinde aqua calida loco sæpe superfundatur, & vsq; ad spatiũ medij diei ex oleis fricetur. Aegro quoq; præcipiatur vt vrinam expellere nitatur. Si autẽ mingendi difficultas contingat, vesica existẽte plena & extensa, & sit hoc post sanguinis aut saniei mictum, medicamina quæ trumbos sanguinis, aut pus quod in vesica generatur, soluere consueuerunt, & eliquare, danda sunt. Medicamen quod trumbos sanguinis aut saniei quæ in vesica fit, dissoluit, ℞. cordumeni, myrrhę, rubeæ de qua tingitur, seminis iuniperi, armoniaci, assæ fœtidæ, omniũ ana partes æquales. Armoniacum dissoluatur, & informentur pilulæ ex alijs speciebus cum eo conspersis. De quib9 quater in die sumatur cum apozimate de seminibus quod nominauimus. Syrupus etiam acetosus ex forti aceto factus, multoties detur. Per siringam præterea immittatur in vesicam aqua in qua dissolutus fuerit sal, aut aqua cineris. Et ista est confectio aquæ quę fit de cinere, ℞. cinerem de * Ilice, cinerem de vitibus, cali, calcem, his omnibus admisceatur tantum aquæ vt ex ea cooperiri possint, & dimittantur sic per tres dies. deinde colẽtur, & per siringã in vesicã inijciãtur. Herba quoq; croci hortulani & sulla cocta superponãtur. Tinam præterea assiduè ingrediatur, in qua sit aqua, in qua cocta sint camomilla, sticados arabicus, sansucus, sisimbriũ, aut in qua extremitates cauliũ, & sulla, & fim9 colũbinus cocta fuerint: & æger in decoctione eorum sedeat quãdiu poterit, & ex herbis istis

* Aliàs glãdib9.

ſic coctis fiat emplaſtrum ſuper femur & partes ei circũadiacẽtes. Et dum in tina moratur, ſumat ea in potu quæ vrinæ prouocatiua exiſtũt. Et ſi hæc omnia non profuerint, ad inſtrumentum quo vrina prouocatur, recurrendũ eſt. Si autem mingendi difficultas poſt lapidis ſigna affuerit, æger ſupinus iaceat, & pedes eius diu & diuerſis modis & fortiter quatiendi ſũt. Et ſi vrina non egreſſa fuerit, oportebit vt cum inſtrumento curetur, per quod membro immiſſum fit impulſio. Cauendum tamen eſt, ne virgæ immittatur cum eſt ibi apoſtema. Ad difficultatem quoque vrinæ valde confert ſæpe ingredi tinam, & vngere locum ex oleis, & medicamina vrinam prouocantia in potu ſumere, & abſtinere à nutrientibus acetoſis, & ponticis & groſſis.

De lapide renum & veſicæ. Cap. LXXIIII.

CVm æger virgã ſæpe fricat & manu tractat, ipſa quoq; frequẽter erigit, & * areſcit, & vrina difficulter & cũ dolore egreditur, in qua ægritudine fortaſſe etiam longa non quandoque exit, lapis in veſica eſſe ſignificatur. Si autem æger cum difficultate mingendi ſentit vehementem dolorem in renibus, & in * emunctorijs, & nauſeam & ventris conſtrictionem, in renibus lapis eſſe monſtratur. Lapidi verò qui eſt in veſica confectio hæc vtilis exiſtit, & eſt optima ad frangendum lapidem, etiã cum fuerit vetuſtus. Ego quoq; iam fregi cũ eo magnum lapidem in ſpatio minore quadraginta dierum. Cuius confectio ℞. carpobalſami, ſeminis raphani, dauci, ſeminis olixatri, corticis

* Aliàs ſubtiliat

* Aliàs inguinibus.

radicum opopanaci,corticis radicum capparis, amygdalarum amararum,dãnocochiæ,ſquinã-ti,ciperi,ſpicæ indæ,caſſiæ ligneæ, ſacholocon-drion,harmel,gẽtianæ,ariſtologiæ rotũdæ,aſa-ri,cordumeni,armoniaci,ſerapini,bdellij, pipe-ris,acori, omniũ ana partes æquales. Gummæ ſufficienti balſamo diſſolutæ malaxentur,& ex eis aliæ ſpecies conficiantur.ex quibus informẽ tur pilulę,& ſumatur ex eis in die vna drachma cum apozimate de ſeminibus. Quandoq; etiam ſexta pars drachmæ vnius de cinere ſcorpionũ ſimul cum eis datur.Cinis verò de ſcorpionib⁹ hoc modo fit,Scorpiones ſumantur,& in ollam nouam poſiti os habentem oppilatum ſuper la-terculum in furnũ mittãtur, in quo non ſit ve-hemens calor , & ſint ibi ſex horarum ſpatio, deinde extracti pulueri zentur , & reponantur. Aeger verò nutriatur ex aqua ciceris & calagię & mutagenat.Et abſtineat à lacte & caſeo, & ab alijs cibis groſſis. Ingrediatur tinam in qua ſit aqua in qua cocta ſint folia caulium & ſullę & berengeſif,& mentaſtrum, & fimus colum-binus , & medulla ſeminis croci hortulani.Fe-mur etiam inungatur ex oleo de ſcorpionibus, & diſtilletur etiam ex eo in virgam.Oleum de ſcorpionibus,quod ℞.ariſtologię rotundæ,gen-tianæ,ciperi, corticis radicum capparis ana vn-ciam vnã.Hęc omnia in libra vna olei de amy-gdalis amaris poſita ad ſolem per hebdomadã vnã dimittantur ,& colentur,&ex primãtur,& pro vnaquaq; libra ex eo adiungãtur ei ſcorpi-ones decẽ, & totũ in vaſe, cuius os oppilatũ ſit, miſſum ad ſolẽ per duas ſeptimanas moretur,

deinde coletur & reponatur. Est enim optimum & mirabile, de quo quotidie in virgã guttatim fundendũ est, postq̃ æger de tina egreditur. Q; si lapis magnus fuerit, nõ inuenitur aliud remedium, nisi vt cũ incisione extrahatur. de hoc tamen loqui nostri libri huius modũ excedit. Cũ autẽ in renibus fuerit lapis, æger frequẽter tinã ingrediatur, & renes & ilia ex oleis inungãtur, & ea quæ locum calefaciunt, desuper cũ panno ponantur, vt sunt ea quæ nominauimus. In potu quoq; sumãtur ea quæ lapidem frangunt. Si autem lapis ceciderit, & in virga obstaculũ fecerit, aqua calida ab alto distillãdo ei superfundatur, donec rubere videatur, deinde oleum tepidũ guttatim superinijciatur, & fricetur: & si necesse fuerit, ad exteriora sugat̃. Ex hoc enim mouebitur lapis, & exibit. Sed si magnus fuerit & angulosus, necesse est vt virga inferius incidatur, & extrahatur.

De apostematibus renum & vesicæ. Caput LXXV.

APostema quod fit in renibus, & in vesica cõcomitatur febris permixta, quę nõ est vehemẽtis caloris, cum qua est horripilatio & rigor & frequens mictus, & dolor * in inferioribus dorsi & grauitas, & cũ impellitur, videtur ægro q᷑ aliquid ibi suspẽsum sit. Cũ hæc itaq; signavisa fuerint, æger ex basilica phlebotomet̃ ei⁹ partis in qua dolorẽ sentit & grauedinẽ. Loco quoq; emplastra infrigidãtia supponãtur: & si ęgritudo sic dissoluta fuerit, bonum erit. Si autem febris, & dolor, & grauitas perseuerauerint, & vrina minutim, & frequẽter egre-

* Aliàs sub.

ditur,significatur pus ibi colligi.Est igitur tunc super dorsum emplastrum ex camomilla,semine lini,furfure,oleo sisamino conspersis ponendum, & ægro vt in tina sedeat præcipiendum. Si autem æger minxerit pus,semina quæ nominabimus in capitulo de ardore vrinæ,sunt danda,donec pus minuatur:deinde dentur trocisci, quos in capitulo de mictu sanguinis & saniei nominabimus. Apostema verò quod in vesica fit,deberet concomitari febris conclusa, & difficultas mingendi,& dysuria,& femoris,& virgæ dolor, & tunc æger ex basilica phlebotomandus est: & fiat ægritudinis cura,quēadmodum prædiximus.Est autē quandoq; renū apostema quod non peruenit ad saniem, imò transit in duritiem,cuius grauitas in renibus sine febre perseuerat. Est ergo clysterizandus ex muscilagine fœnugræci, & seminis lini, & apozimate camomillæ,& cauliū,& meliloti,& maluauisci,ac furfuris,& vomat frequenter. Renibus quoq; superponatur emplastrū ex eis quæ nominauimus. Et si vrina minui videtur, cum illo vrinam prouocātia dentur. Hoc quoq; pro paruo non est habendum, quia ex eo peruenitur ad hydropisim.

De ardore vrinæ. Cap. LX XV.

CVm æger, dum mingit, sentit ardorē & punctionē in virga,à salsis & acetosis,& acutis abstinēdus est, & nutriēdus est ex tapheis lenib9,& zibrebegi, & eorum similib9. Hoc quoq; medicamen ei dandū est: Quod recipit seminis melonis excorticati drachmas triginta,seminis citrulli,seminis cucurbitę,seminis

portulacę,ſeminis papaueris albi, omnium ana drachmas tres,ſeminis iuſquiami albi drachmas duas,zuccari albiſſimi ad pōdus omniū.De pul uere horū quotidie in potu drachmę tres in mane,& aliæ drachmę tres circa noctē,cum vncia vna ſyrupi violati,aut iuleb ſumātur.Hęc quoque ęgritudo non eſt paruipendenda,quia cum ſit manſiua & perſeuerans,proueniunt ex ea in veſica,& in inſtrumentis vrinalibus vlcera.

De mictu ſanguinis & ſaniei.
Caput LXXVII.

CVm aliquis propter caſum, aut percuſſionem ſanguinem minxerit, ex baſilica phlebotometur,& trociſci qui dicuntur trociſci de charabe,in potu tribuantur. Trociſci de charabe.Recipe charabe, gummi tremulæ arboris, amborum ana drachmas quinque, balauſtiæ, hypoquiſtidos, amborum ana drachmas duas ſemis,olibani drachmas duas,ſeminis apij, opij, amborum ana drachmam vnam. informentur trociſci pondere aurei vnius:ex q: bus vnus omni die cum apozimate ſumach tribuatur. Ad comedendum verò tribuantur carnes coctæ cum ſumach, & carnes coctæ cum ſucco vuę acerbę.Abſtineat à cibis acutis & ſalſis.Loco verò percuſſionis ſuperponatur emplaſtrum ex bolo armeno,& acacia,& aloë, & liſcio,confectis cum aceto & aqua.Si autem ſanguinis mictus euenerit poſt comeſtionem ciborum acutorum,aut potum vini acuti,phlebotometur æger, & trociſcos de charabe in potu ſumat,& eodem, quod prædiximus, gubernetur regimine.Pus verò ſi minxerit æger,trociſci iſti

dādi ſunt,qui ℞.ſeminis melonis,citrulli,cucurbitæ,omniū abſq; corticibus ana drachmas viginti,boli armeni,gūmi arabici,thuris pinguis, ſanguinis draconis,omnium ana drachmas decem,opij drachmas tres,ſeminis apij drachmas duas. informentur trociſci pondere drachmarū duarum,ex quibus omni die vnus cū ſyrupi de papauere vncia vna in potu tribuatur. Virgæ quoque ex iſto collyrio immittatur.Collyrium de ceruſa,℞.ceruſæ,ſarcocollæ, olibani,gummi arabici,opij,ſanguinis draconis,omnium partes æquales,fiant ex eis collyria,& per ſiringam fiat prius iniectio hydromellis, & mingat æger, & poſt eius egreſſionem fiat iniectio iſtius collyrij diſſoluti in lacte aſinæ.

De his qui non poſſunt retinere vrinam.
Caput LXXVIII.

CVm æger multū vrinę emittit,& ī emiſſione ardorē nō ſentit,aut migit in ſomno,nec patiť ſitī, neq; corporis extenuationem incurrit, ea quæ vrinam conſtringunt, danda ſunt. Medicamen retinens vrinam,℞.glādium drachmā vnā,olibani drachmas triginta, ſeminis coriandri ſicci,gummi arabici, boli armeni,omnium ana drachmas decem.fiat ex eis puluis,de quo in mane drachmæ tres, & circa noctem totidem ad tranſglutiendum dentur. Quòd ſi cum hac ægritudine ſitis fuerit validiſſima,clamoſa,& aqua quæ bibitur,cito egreditur,aqua hordei cum pſyllio detur:& nutriatur cum ſucco vuæ acerbæ,& ſumach & ſimilibus horum nutrientium, & cum cibo qui fit de ſimyla hordei, & maſal: & rob acetoſum

da ei in potu, & prohibeatur laborare,& cum muliere concumbere. Isti quoque trocisci in potu sumantur,qui ℞. spodij drachmas decem, seminis lactucę,seminis portulacę,amborũ ana drachmas quindecim, coriandri sicci drachmã vnam,rosarum rubearum, boli armeni, omniũ ana drachmas quinq;, balaustiæ drachmas duas,camphoræ drachmã semis. sumantur in potu cum succo granati acetosi.Herbæ etiam frigidæ terantur,& super renes ponantur.Et caueat sibi à cibis calidis & vino,& ab omnib⁹ quæ vrinam prouocãt. Illud autem quod ex magno stolidorum errore prouenit,est, quia dãt in hac ægritudine ægro medicinas calidas, vnde ilico deducunt ipsum ad phthisim.

De lumbricis & vermibus qui nascuntur in ano & in ventre. Cap. LXXIX.

QVi hoc nocumento solitus est lædi,à cibis grossis & vnctuosis sibi cauere debet,& quotidie antequam comedat,sumat bucellas aliquas cum sinapi & almuri:hoc enim ipsos generari prohibet.Si verò eos generari cõtingat,nõ cõuenit aliud, nisi vt expellantur. Medicamen ascarides expellens,burũgi excorticati,cũ valde famelicus est æger,drachmæ septem sumantur.Medicamen magnum,expellens lumbricos,℞.burungi excorticati, turbith, seminis, * nigellæ, omnium partes æquales,lupinorum,nasturtij, cambil, omnium ana partẽ mediam: sumantur ex eo in potu drachmæ septem, prius tamẽ bibat æger lac mox vt mulctum fuerit per tres dies, & deinde quaque die quarta dietet se, & de prædicto medicamine

* Alias nil.

in lacte adhuc calido,vt mulctum est,dissoluto, & aceto,dū valde famelicus est,bibat. Vermes verò minuti, qui in ano fiunt, pro quibus generatur pruritus in eo, & ideo confricatur anus: expelluntur cum coto quod ex oleo abluto inuolutum immittatur,aut inuolutū oleo de chrysomellis,aut succo mentastri:aut inuoluatur ex parua quantitate aloës,& felle vaccino, & supponatur.

De hęmorrhoidibus,& fistulis,& ragadijs, quæ in ano fiunt. Cap. LXXX.

DVm sanguis recens sine dolore per inferiorem fluit regionem, interpolato tamen tempore, non est constringendus, nisi patiens debilitetur. A multis enim passionibus exinde liberatur. Si autem ex eo debilitetur,indiget constrictione:ideo trocisci de charabe cū succo sumach dentur. In comestione quoque sumat sumachiam, & cibum qui cum succo vuæ acerbæ fit,& his similia,de illis quæ nutrientia sunt. Si verò multum debilitetur,nutriatur cum succo carnis,cui plerunque succus citoniorum & vinum admisceatur. Vinum quoque bibat stipticum, & super epar ponatur emplastrum de spica,quod in capitulo de epate nominauimus. Et si ista non suffecerint, confectio de scoria ferri detur,quæ ℞.mirobalanorum indorum,belliricorum,emblicorū,omnium ana drachmas quinque,spicæ,squinanti, cyperi, zinziberis,piperis,ameos,olibani, omnium ana drachmas duas, scoriæ infusæ in aceto per hebdomadam vnam, & postea torrefactæ drachmas quindecim, conficiantur omnia cum melle de-

ſpumato, quod fuerit coctum cum apozimate emblicorum, ſicut in capitulo de melancholia nominauimus, de quo quotidie ad nucis magnitudinem ſumatur. Hoc nanq; hæmorrhoidarũ ſanguinem & menſtruorum conſtringit: fluxui quoque vẽtris longi temporis remedium affert. Si autẽ in ano oritur aliquid prominens extrà, ex quo magnus prouenerit dolor, nec ab eo fluit aliquid, ſuccus cepæ cum pauca lana, aut fel vaccinum ſuperponatur. Suppoſitorium quoq; longum de ciclamine ſubijciatur, quod patiens per totam teneat noctem, & ſi contingat egredi, reintromittatur, donec ſcindatur, & egrediatur ſanguis. Cum autem dolor vehemẽtiſſimus fuerit, & apoſtema magnum in ano, phlebotometur æger, & emplaſtrum hoc ſuperponatur: ſedat enim hæmorrhoidarum dolorem, cum adeſt apoſtema cum eis, quod ℞. melilotum, camomillam: quæ tandiu in aqua coquantur donec diſſoluantur, deinde ſumatur ex aqua decoctionis earum quantum manu vna teneri poteſt, vitellus oui aſſati vnus, croci drachma vna, opij drachmæ duæ, ſeminis lini triti, fœnugræci, maluauiſci, omnium ana manipulus vnus. Conficiantur omnia ex rob in quo bdellij drachmæ tres fuerint diſſolutæ, & folia ſuperpoſita: poſtquam eorum ſuperficies ex oleo ſiſamino in quo adeps gallinaceus fuit reſolutus, aut anatis inuncta fuerit, more emplaſtri ſuperponantur dum adhuc tepida ſunt. Alia confectio dolorem & apoſtema ſedans. Cepe album optimè coctum teratur, & cum butyro vaccino miſceatur, vt molleſiat, & tepefactum ano in quo

est apostema, superponatur. hoc enim dolorem vehementem sedat. Cum verò in ano ragadias habuerit patiens, quæ eum lædunt cum ipsius venter siccus est, pilulis de bdellio sæpe vtatur, quæ recipiũt mirobalanorũ nigrorum, chebulorum, amborum ana drachmas decem, serapini drachmas tres, nasturtij albi drachmas duas, bdellij mollis & pinguis drachmas quindecim, dissoluatur bdellium in succo porrorũ, & ex eo conficiantur alia, & informẽtur ex eis pilulæ, & sumatur ex eis frequenter ab vna drachma, ad quatuor. Locus verò si adustionem patiatur, ex vnguento de cerusa inungatur. Si autem non sentitur in eo adustio, vngatur ex vnguento quod fit ex adipe, qui in gibbo cameli inuenitur, & bdellio, quod sic fit, videlicet vnguentum de Sene. ℞. ceræ citrinæ, olei sisamini, adipis anatis, medullæ cruris vaccini, adipis qui est in gibbo cameli, bdellij, omnium partes æquales, bdellium prius in muscilagine seminis lini dissoluatur, deinde omnia misceantur: hoc enim optimum existit. Si autem æger ragadias in ano habuerit profundas, à quibus fœtens virus fluxerit, medicamen acutum, quod in capitulo de vlceribus oculorum descripsimus, eis supponatur, quod æger per duos patiatur dies. Et si in eis aliquid remaneat quod resudet, medicamen iterum apponatur, quod eousque fiat, donec locus siccetur, & non resudet. Quòd si ea quæ ibi fiunt eminentia extrã & pendentia fuerint, in tantum vt arescant & nigrescant, butyrum tepidum multoties superponatur, donec nigredo ab eo remoueatur. Si au

tem resudatio reuersa fuerit, medicamen acutum iterum ibi apponatur. Et si non resudauerit, ex vnguento de cerusa curetur. Est etiam quando eminentes hæmorrhoides extrà curantur, cauterizando cum ferro. loqui tamē de hoc plus est quàm hui⁹ nostri libri modus requirat. Fistulę verò generantur in ano velociter, quoniam figura eius facit illud esse necessarium. Quę aut penetrantes sunt vtrinque, aut non penetrātes. Cum autem perforatæ sunt vtrinque, stercus egreditur ex eis & ventositas. Si autem non egreditur stercus neque ventositas, non est penetrans ab vtraque parte. Loqui verò de eius cura perfectè, plus est quàm hic noster liber expetat. Sed quia homines ferè õnes semper maximum incurrunt errorem in cura huius ægritudinis, vnde & maximum sequitur nocumentum, ideo nos excitabimus eos ad hoc, quod huic ęgritudini congruum erit, & ostēdemus qualiter à prædicto errore se custodiant. Et dicim⁹ quòd fistula vtrinque perforata, cum ab ano remota fuerit, nullo modo ferro est tangenda. Ex incisione enim ferri cōtingit stercus inuoluntariè egredi. Est etiā aliud quare fistula ab vtraqꝫ parte perforata, ferro tāgi non debet. Quia toto tēpore vitę ægri sic permanere poterit, non magnū faciens nocumentū, nec proueniet ex ea aliquid, nisi resudatio & fluxus. Si autē illud quod ab ea fluxerit, acutum fuerit & mordicatiuum, & fœtidum habuerit odorem, cuius etiam quātitas quotidie augeatur, erit fistula putrida, & cum herpete estiomeno: cui ex medicamine acuto, & ex eo quod complet omnia, succurren-

dum eſt,ātequam dilatetur & magnificetur. Cū autem non reſudauerit niſi parum, neque eius quātitas quotidie augeatur, neq; magnificetur, neque malus odor ibi augmentatus fuerit, non eſt in ea aliquid, quod ſit timendum, niſi reſudatio & fluxus. Quę medicari poteſt, donec ſiccetur, & detumeſcat, & non reſudet per lōgum tempus. Si autem reſudatio redierit, medicamē prædictū adhibeatur, & hoc modo poterit blādiri per totum tempus vitæ ægri, & non nocebit. Modus adhibendi medicamen huic ægritudini: Ex collyrio quod in capitulo de fiſtula oculi nominauimus, ſumatur, & optimè teratur, & fiſtula prematur, donec, quicquid in ea continetur, egrediatur: & ſi radius eam ingredi poterit, inuoluatur coto, deinde ex predicto medicamine, poſtquam mollificatum fuerit, intinctus in fiſtulam mittatur. Si verò minime radius in eam ingredi poterit, diſſoluatur medicamen in aqua, & ſubleuetur coxa ægri, ſuppoſito puluinari, & eo ſupino iacente, prædictum medicamen diſtillando ſuper fiſtulam fundatur: & fiat hoc in mane, & circa noctē per tres dies, & ſedeat in aqua de curcuma, & lauetur ex ea.

De exitu ani, & matricis. Cap. L X X X I.

CVm anus extra egreditur, apoſtemate carens, & ita diſponitur, quòd ſi impellatur, ingreditur ceruſæ, balauſtiæ, gallarum, aluminis, antimonij, omnium partes ſumantur æquales, & redigantur in puluerem, & ſuper locum ex oleo roſeo calefacto inunctum puluerizentur, & anus intromittatur, & cōſtringatur, quod tamen fieri conuenit, poſtquam æ-

ger à ſella reuerſus fuerit, ne eum cito ſurgere ad ſellam ſit neceſſe. Sumantur etiam gallæ, balauſtiæ, cupulæ glandium, folia myrthi, & coquantur in aqua donec rubea fiat, & ſedeat in ea & lauetur ex ea. Quòd ſi anus qui apoſtemoſus eſt ingredi minime poteſt, æger aquam calidam frequenter ingrediatur, & in ea ſedeat & vngat anum ex cera & oleo camomillino, aut anetino, donec ingrediatur. Cúmq; intromiſſus fuerit, ex his quæ nominauimus curetur. Vulua præterea ſi egreſſa fuerit, ſimiliter erit medicãda. Eſt tamen neceſſe vt fortiter ligetur, & vt ægra ſemper ſupina iaceat & coxę ſuperius eleuentur.

De ſuperfluitate menſtruorum conſtringenda. Cap. LXXXII.

PRo ſuperfluis menſtruis conſtringendis, trociſci de charabe per hebdomadam vnam ſunt dandi. Qui ſi non contulerint, confectio de ſcoria detur, & fiat minutio ex baſilica. Ventoſæ quoque ad mamillas apponantur, & in comeſtione ſtipticis vtatur cibis. Et hoc medicamẽ ægra ſibi ſubijciat, quod recipit olibani, balauſtiæ, gallarum, antimonij, acaciæ, aluminis, omnium partes æquales. Puluis horum optimè tritorum, cum pauca lana ſubijciatur. Femur verò & dorſum ex epithimatibus, quæ in capitulo de fluxu ventris nominauimus, epithimentur, & ſedeat in aqua de curcuma. Quòd ſi iſta non contulerint, ex alio peſſario acuto fiat immiſſio, & maneat in vulua.

De retentione menſtruorum, & eorum prouocatione. Caput LXXXIII.

CVm ex retentione menſtruorum magna ſequitur paſſio, trociſci de myrrha detur, qui ℞. myrrhæ drachmas tres, lupinorũ optime tritorum drachmas quinque, foliorum rutæ, mentaſtri, pulegij, cimini, rubeæ de qua tingitur, aſſæ, ſerapini, opopanaci, omnium ana drachmas duas, informentur trociſci ponderantes drachmas duas: ex quibus detur vnus in die cum aqua in qua ſemen iuniperi coctum fuerit. Hoc nanque medicamen adeò vehemens exiſtit in prouocandis menſtruis, vt etiam fœtum excutiat, ſi qua eo ſæpe vtatur. Ventoſæ quoq; ſub curuatura poplitis ſunt ponendæ, & phlebotomia ex ſaphena faciẽda eſt. Poſtremo quoque ventoſæ femori ſunt ſuperponendæ.

De ragadijs ſeu ſciſſuris vuluæ aut matricis. Cap. LXXXIIII.

HÆ curandæ ſunt ex medicamine ragadiarum ani. Peſſarium quoque ex adipe anatis & hyſopo, ceroto, & medulla cruris ceruini, mixtis cum cera diſſoluta in oleo de lilio, aut narciſſino ſubijciatur, ſi neque febris neque acuitas affuerint. Quòd ſi illud fuerit cum calore & acuitate, oleum roſatum adhibeatur. Ex vnguento quoque de ceruſa ſimiliter fiat peſſarium. Si autem calor fuerit vehementior, ſumatur ſuccus portulacæ, aut lactucæ, aut muſcilago pſyllij, & fiat tabula de plumbo ſimilis marmori in quo teruntur colores, habens in circuitu labium paruum, & ponatur in ea aliquid de prædictis ſuccis, & cum piſtello, plumbeo a-

deò ſuper ipſam moueatur, vt de plumbo multum prædicto liquori miſceatur, & inſpiſſetur ſuccus, ex quo fiat peſſarium, poſtquam oleum roſatum ei admixtum fuerit, & ſupponatur. Hoc enim medicamẽ cancro vulnerato qui eſt in matrice, optimũ exiſtit, & alijs ei ſimilibus.

De apoſtematibus vuluæ ſeu matricis. Caput LXXXV.

SI cum apoſtematibus iſtis adeſt calor & febris, phlebotomia ex * baſilica fiat, & patiens aqua hordei nutriatur, & liniantur renes, & femur, & ilia, & ſumen ex epithimate apoſtematis calidi, & infrigidetur locus quantum poſſibile eſt. Si verò poſtquam febris & acuitas quieuerint, & remanſerit ex apoſtemate calido aliquid, ex inunctionibus liquidis curetur, & mulier in huiuſmodi liquidis ſedeat donec molleſcat & maturetur. Peſſarium mollificans dura apoſtemata matricis, & conferens doloribus in ea factis, & paulatim eos quieſcere faciens. Recipe adipis anatis, medullæ cruris ceruini vel vaccini, bdellij mollis, croci, vitelli oui aſſati, fæcis olei de ſeminibus lini, fæcis olei de lilio, omnium ana partes æquales: diſſoluantur in vino aut rob, & fiat ex his peſſarium, eſt enim optimum ad ſedandum dolorem, & mollificandam duritiem matricis. Patiẽs prǫterea ſedeat in aqua in qua cocta ſint fœnum græcum & ſemen lini, & camomilla, & melilotũ, & caulium extremitates, ſingillatim, aut omnia ſimul.

* Aliâs cephalica.

De vlceribus,apostematibus,& cancro matricis. Cap. LXXXVI.

CVm à vulua fluxerit sanies spissa,aut virus tenue, si ex propinquo manat loco, neque fuerit ibi profunditas fœtida neque putrida, sumenda sunt aloës, & myrrha, & sanguis draconis, & sarcocolla, atque olibanum,& loco superponenda donec consolidetur. Si autem ex loco manauerit remoto, ex pessario,quod nominauimus in capitulo de sanguine & sanie,fiat prodisnia.Si autem quod fluxerit est fœtidum, odorem habens malum, ex pessario secundo acuto fiat iniectio, postquam locus mundificatus fuerit,ex aqua & melle iniectis per instrumentum ęneum.Si verò cum hoc quod fluit,affuerint punctio & dolor & apostema durum,quod tactu discernitur,summopere cauendum est,ne aliquo acuto medicamine tangatur. Sed fiat iniectio ex confricatione plumbi,quam diximus, aut ex vnguento de cerusa, & phlebotometur ex basilica.Et custodiatur ab omnibus quæ choleram gignunt nigram,& seminibus & speciebus quæ pro condimento admiscentur cibis.

De præfocatione matricis. Cap. LXXXVII.

CVm menstrua per lõgum temporis spatium retenta fuerint, aut mulier à commixtione viri diu abstinuerit,licet valde affectauerit, & euenerit grauitas & dolor in inferioribus partibus * suminis, & senserit quasi aliquid sursum trahi à parte suminis, fortasse post ista superueniet ei syncopis, & quasi mortua cadet:perpendi quoque vix poterit, ꝙ ipsa

* Aliàs femoris.

attrahat aërem,vel habeat pulſum , & forſitan prẹfocabitur & morietur,& fortaſſe ſanabitur, laborioſè tamen.Hẹc itaq; paſſio ilico vt euenerit curanda eſt.Cuius curatio eſt , vt pedes fortiter fricentur & ligentur , & ventoſa magna ſumini ſuperponatur.Obſtetrici quoque præcipiatur, vt digitum oleo bene redolẽte inungat, & in circuitu oris vuluæ dum eſt intus bene cõmoueat . Naribus præterea condiſi inſuffletur, & circa aures ipſius voces clamando proferantur,& nihil quod bene redoleat olfaciat,imò bene redolentia & algalia remoueantur. Et pectẽ & eius ſuperiora ex eis epithimentur,& narib9 malum reddentia odorem applicentur, vt ſtercus & caſtoreum & ſulphur. Cum autem ſanitati reſtituta fuerit,ex hoc medicamine curetur, ne ægritudo redeat.Quòd ſi ægritudo hẹc poſt menſtruorum euenerit reſtrictionem,ea dentur quæ menſtrua prouocant.Et in pedibus fiat minutio, & ventoſæ in eis apponantur . Si autem poſt longam viri * diſiunctionem cõtingat, ex quo etiam ſæpius accidit , incipiat viri conſuetudinem habere, aut obſtetrix iteret illud ſæpe quod prædiximus in omni pauco tempore: aut medicamina quæ minuunt ſperma,dentur,quẹ prẹdiximus.Et dẽtur trociſci de myrrha,quos ĩ capitulo de mẽſtruis ꝓuocãdis nominauimus.

*Aliàs diſſuetudinem.

De mola matricis. Cap.LXXXVIII.

MVlieribus plerunque accidit paſſio, ex qua prægnantium diſpoſitionis ſimilitudinem incurrunt.Venter nanque creſcit,& diſcoloratẹ fiunt,& retinentur mẽſtrua. Motus tamen qui eſt in hac ægritudine,non eſt

vt motus infantis, imo quandoque de ſuo mouetur loco, cum duriter tangitur. Ad vltimum verò cum anguſtia & dolore fruſtum carnis informe, ac ſi parerent, emittunt. Plerunque verò ſolummodo ventoſitas & humorum multitudo emittitur, & deinde minuitur venter, & remouentur accidentia. Poſtquam ergo tempus præterierit, in quo ſcitur puerum debere moueri, ſi adeſſet, trociſci de myrrha dandi ſunt, & apozima de ſeminibus, & oleum de * cheiſim adhibendum, peſſarium ex ruta & mētaſtro, & alia peſſaria prædicta in capitulo de alleuiatione partus, ſunt immittenda. Doſes quoq; de pilulis fœtidis frequenter tribuendæ ſunt, cũ hoc enim cito euadent.

* Aliàs craſin, id eſt, de balſamo.

De hernia & eminentia & ruptura inguinis. Caput LXXXIX.

CVm aliquis in mirach ventris habuerit eminentiam, quæ, cum ſupinus iacuerit, & cum leuiter locus digitis comprehenſus fuerit, remouetur: & cum ſederit, redibit: paſſio adeſt quæ ruptura dicitur. Qui hoc itaque patitur, ſibi cauere debet ne poſt comeſtionem moueatur, neque comedat fabas, & hoc præcipuè, neque phaſeleos, neq; lentes, neque olera, neque aliquem cibum inflatiuum. Studere etiam debet, vt eius venter ſemper mollis ſit. hoc nanque regimine poſſibile eſt ipſum euadere dolorem. Loco præterea aliquod ſuperponēdum eſt obſtaculum, & ſtringendum: & propriè, cum ſe mouere voluerit. Groſſus quoq; ſi fuerit, & ventrem habuerit grauem, non debet vti motu, niſi venter prius ſub vmbilico āpla cingatur. faſcia.

Emplastrũ ad rupturam, Recipe gallarum cypressi partes duas, myrrhæ, cyperi, sansuci, gallarum, acaciæ, olibani, gummi arabici, omnium ana partem vnam. gummæ prius in vino resoluantur, & aggregentur cum eius reliqua, & super rupturam, ægro supino iacente, ponantur: & stringatur locus, & non soluatur vsque ad * tres vel quatuor dies. Postea ægro supino iacente, soluatur, & illo reiecto, de eodem emplastro superponatur, ex hoc enim prohibetur ampliari. In ruptura autem testiculorum pellis oscei augmentatur: quod fit aut propter ventositatẽ, aut propter aquam, quæ ibi congregatur, aut quia intestina descẽdunt ad locum illum. Si verò propter descensum intestinorum contingat, erit grauis & dolorosus, & sentiet dolorem cum tangetur. Taliter itaque patiens, sicut prædiximus, regendus est, & emplastrum prædictum superponendum, & locus ligatura assiduè est stringendus. Ruptura enim cum nõ stringitur, dilatatur & augmentatur semper. Si autem causa aquæ fiat, locus apparet lucidus, & tersus & tensus. Huic itaque confert epithimari ex epithimate, quod in Capitulo de Hydropisi nominauimus. Aqua quoque in hac ægritudine plerunque petit inferiora, & fluit inde: vnde æger per aliquod tempus sanus efficitur, sed postea redit ægritudo. Postquam ergo aqua fluxerit, curandus est æger ex cauterio & medicamine. Ex hoc enim prorsus curabitur, nec ægritudo redibit. De hoc tamen loqui plus est quàm hic noster exigat liber. Cum autem hæc ægritudo ventositatis causa cõtingat, locus fricandus est,

* Aliàs sex aut septem.

& ex oleo ſambucino,in quo caſtoreum & euphorbium diſſoluta fuerint, inungendus: & ex eodem intus in virgam guttatim diſtillādū eſt.

De Podagra,arthretica,& ſciatica.

Caput X C.

CVm in iuncturis fuerit dolor & apoſtema:& locus cum tangitur, fuerit tactu calidus,& color rubeus, æger ſi dolet in dextro pede,ex dextra manu:& ſi in ſiniſtro,ex ſiniſtra eſt phlebotomādus,& locus ex hoc medicamine liniendus.Epithima ℞.roſarum rubearum,ſandali,ſauſel,ſief memithæ,boli armeni, opij, omnium partes æquales. Ex iſtis in aqua & aceto diſſolutis fiat epithima.Pſyllium quoque aceto infuſum in charta miſſum de panno ſuperponatur,& cum tepuerit,mutetur, & loco eius aliud ſuperponatur.Venter prȩterea ex apozimate mirobalanorum, & hermodactylorum ſoluatur. Apozima mirobalanorum cum hermodactilis.Recipe mirobalanorum citrinorum drachmas quindecim,pulueris turbith fricati, polipodij, amborum ana drachmas tres, ſene,ſeminis fumi terræ, amborum ana drachmas quatuor, hermodactyli albi, ſeminis endiuiæ, ſeminis apij, roſarum,omnium ana drachmas duas.coquantur in tribus libris aquæ donec ad vnam redeant, deinde manibus fricentur,& colentur,& bibantur cum zuccari taberzet drachmis decem. Si quis apozima faſtidierit,pilulas iſtas ſumat:quȩ in lecto iacentes ſurgere & incedere faciunt, & pedibus ambulare.
Pilulæ quȩ non valētes incedere,ſurgere faciūt.
℞.aloës drachmam vnam, ſcamoneæ quartam

partem drachmę vnius, rosarum rubearum tritarum sextam drachmæ vni9, hermodactilorũ alborum drachmam semis. informentur ex eis pilulæ, quæ erunt dosis vna. Aeger verò nutriatur ex cibis frigidis & stipticis, & abstineat à vino & cõfectionib9 quæ ex melle fiũt & carne.

Cum autem apostematis calor quieuerit, & eius inflammatio: ex his quę calidorum apostematum reliquias resoluunt, curetur. Quorum vnum, Recipe ceram in oleo de lilio resolutam, cui admisceatur muscilago fœnugręci, & seminis lini, deinde terantur simul donec vniantur, & fiat ex eis epithima. In tempore autem suæ incolumitatis, & propriè circa tempus. In quo ægritudo eum inuadere consueuit, & quàm maxime in vere, assuescat phlebotomia vti, & ventris solutione, ex his quæ choleram expellũt rubeam, & à potu vini abstineat: & à comestione eorum quæ ex melle conficiuntur, & à carne. & sint eius cibaria acetosa, & stiptica, & his similia ex his quæ infrigidant. Membra autem quæ hanc consueuerunt incurrere passionem, minus solito laborem pati assuescant, & præcipuè cum tempus inuasionis timetur, & cũ corpus fuerit plenum, & venæ plenæ, & fuerit diu ex quo neq; minutus neq; solutus fuerit.

Cum autem cum dolore iuncturarum neque calor neque rubor in colore affuerit, fueritque æger frigidæ complexionis: & locus tactu sentitur frigidus: in principio curationis eius pilulæ maiores de hermodactilis dandæ sunt. Pilulæ maiores de hermodactilis. ℞. hermodactilorum, satyrion, meizahara, omniũ ana drachmas

quinq;,hieræ pigræ drachmas decem,coloquin-tidæ,centaureę minoris,amborũ ana drachmas quinq;, euphorbij drachmas duas, turbith dra-chmas decem,ſeitaragi indi,zinziberis,ſinapis, piperis, caſtorei, omnium ana drachmam vnã. Informentur ex eis pilulæ,ex quibus à duabus drachmis & media, ad tres ſumantur. Hæ nãq; pilulæ valde conferunt: quia non valentes ſur-gere,incedere faciunt. Epithima ad podagram frigidam. Recipe ſtoracis liquidæ, caſtorei, eu-phorbij,myrrhæ,aloës,acaciæ,omnium partes æquales: ex his omnibus vino veteri admixtis fiat epithima. Cúmq; iſte dolor quieuerit, ſuc-curratur patienti ex diſtillatione multæ aquæ calidæ ab alto: & inunctio fiat ex oleo de lilio, & emplaſtrũ ex bdellio molli & ſtorace,ac fœ-nugræco,& ſemine lini,& armoniaco,ſuperpo-natur,quod hoc modo conficiatur. Armoniacũ & bdellium in vino veteri reſoluantur, & alia omnia eis admiſceantur, ex quibus fiat empla-ſtrũ,& ſuperponatur. Hæc nanque ægritudinis ſpecies eſt,quę in lapidis duriciẽ tranſit,& red-dit membra & iuncturas fungis ſimilia. Qua-propter hanc habens paſſionem à faſtidio & ab aqua frigida,& à cibis groſſis,& à frequen-ti ebrietate cuſtodiatur, eíque præcipiendum, vt dum ſanus eſt,motu vtatur,& à coitu abſti-neat, & præcipuè cum ſatur fuerit: neque bal-neum ingrediatur,neque exercitetur poſt com-eſtionem. Vinum præterea vetus & purum bi-bat. Eis quoque dum ſanus eſt, vtatur quæ vri-nam prouocare conſueuerunt.

¶ Dolor verò qui ſciaticus vocatur, eſt qui ab

ancha per coxā totam vſq; ad genu in lõgitudinem protẽditur. Quãdoq; etiã in lõgitudine ad virgæ ſimilitudinẽ extenſus, per crus vſq; ad pedes deſcendit : & tunc ſi in complexione fuerit caloris dominiũ, & vrinæ tinctura, ex baſilica manus eiuſdem partis prius minutio facienda eſt, deinde ex ſciatica. Si autem ægri cõplexio frigida fuerit, & color fuſcus, ſæpe prouocandus eſt vomitus ex apozimate raphani cũ ſyrupo acetoſo. Coxa quoq; ac pes & crus, ex oleo in quo caſtoreũ & euphorbium, & ſtorax ſint reſoluta, inungantur aſſidue. Q͛ ſi dolor in coxa manſiuus fiat, æger ex almuri, nabati, & baurach clyſterizetur, & ex enemate acuto, quod in capitulo de apoplexia nominauimus. Collyriũ quoq; ex ciclamine, & coloquintida factũ ſupponatur. quod eo vſq; fieri cõuenit, donec æger excoriationẽ incurrat, ex ea enim, dum accidit, plerunq; cõſequitur ſanitas. Si autẽ paſſio inueterauerit, ſinapis ſumatur, & cũ fimo colũbino eiuſdem quãtitatis teratur, & ex apozimate ficuũ conficiãtur, ex quibus coxæ emplaſtrũ ſuperponatur, quod tãdiu dimittatur donec in loco veſicæ plenæ aqua fiant, & ſcindantur, & effluat aqua quæ in eis eſt, & vaporetur locus cũ aqua calida. Deinde æger per aliquot dies quieſcere dimittatur, & ſi nondũ ſanitati reſtitutus fuerit, ad hãc eandẽ curã redeundũ eſt. Quòd ſi ægritudo valde manſiua fuerit & longi temporis, & timetur ne vertebrum proſiliat aut egreſſum fuerit, locus ex inſtrumẽto, quod rotę aſſimilatur cauterizãdus eſt: & intẽdatur cũ coctura ſuper caput anchę apud caput coxę ponẽda.

Huius tamẽ rei ſermocinatio iſtius noſtri operis metas tranſcendit. Taliter præterea patientes in tempore ſoſpitatis vomere cõſueſcant, & ſoluere ventrẽ,& regimen ſubtiliare, & à cibis groſſis & frequenti ebrietate abſtinere.

De Gibboſitate,cum fieri incipit.Cap.XCI.

CVm gibboſitas fieri incipit,pilulę maiores hermodactilorum dandæ ſunt, & oleum de * cheiſim cum apozimate de ſeminibus ſæpe ſumendum. Locus quoque ex oleo ſambucino,in quo ſtorax liquida,& caſtoreum,& euforbium reſoluta ſint,frequenter inungendus : & à cibis frigidis & groſſis abſtinendum. Aqua etiam calida in qua cocta ſint mentaſtrũ & ſanſucus,& ſticados arabicus, ab alto ſuper locum diſtillanda eſt,deinde frequẽs fricatio,& inunctio ex oleis calidis facienda eſt. Quòd ſi is qui hanc patitur ægritudinem,puer fuerit, balneum ſolummodo & inunctiones ex his quæ prædiximus ſufficiunt. Si autem cum gibboſitas incipit,affuerit febris,à prædicto regimine omnino abſtinendum eſt, ſed apozima ex herbis factum cum caſſia fiſtula in potu eſt tribuendum.phlebotomia quoq; ex baſilica facienda eſt,& emplaſtra vehementia loco ſuperponenda ſunt.

*Aliàs raſim.

De varicibus. Cap.XCII.

CVm venę groſſę & plenæ & diuerſo modo curuatæ, & virides in crure apparuerint, ægritudo quæ vitis vocatur, adeſſe ſignificatur. Hæc autem ægritudo frequentius accidit his, qui multum pedibus laborare conſueuerunt, & qui cibaria choleram nigram ge-

nerantia frequenter sumunt. In principio itaq; curationis huius passionis, basilicam minuere conuenit,& uentrem,ex his quæ choleram educunt nigram,soluere: quorum mentionem fecimus in capitulo de melancholia. Hęc autē sæpe facienda sunt, & ab omnibus à quibus melancholiam patientes custodiuntur,in hac ægritudine abstinendum est. Postquam verò hoc regimen diu adhibitum fuerit,ex venis quas in crure apparuisse diximus, minutio fiat: à quibus sanguis tam diu fluere dimittatur, donec quicquid in eis est,euacuetur. Deinde huiusmodi patiens choleram nigram expellentibus vtatur,& ex basilica minuatur,& caueat sibi ab omnib9 quæ choleram generant nigram.

De elephantia. Cap. XCIII.

HAec passio postq̃ mãsiua fuerit, incurabilis est. Cum autem incipit,si ei subueniatur,& vt debet, medicata fuerit, aut sanatur,aut manet sic, nihil addens. Cum ergo pedis grossities augeri videtur,& color obfuscari,venæ quoq; quæ vites vocãtur apparere cœperint,æger assidue cogendus est vomere,& custodiendus à deambulatione nimia,& statione: & venter,vomitu præcedente, ex pilulis maioribus de hermodactilis soluendus est,deinde ad vomitum redeundum post illud. Hoc quoque multoties fieri oportet. Aeger præterea à cibis grossis est abstinendus,& tibia à calcaneo incipiendo sursum vsq; ad genu stringēda. ante tamen cõstrictionem epithimanda est ex aloë & myrrha,& acacia,& hypoquistidos,& alumine cum aceto forti dissolutis. Ex basilica quoque

manus contrariæ partis minutio facienda eſt. Neque erectus ſtet, niſi pes prius ſtricte ligatus fuerit, neq; epithima vllo modo dimittat. Vomitu quoq; frequẽter vtatur. Quòd ſi paruum interceſſerit ſpatium à pręcedenti vomitu, & appetit quieſcere, vapora ipſum cum ſeminibus caulium, & ſticados arabico, cinere de vitibus, & lupinis, & nitro, & ſtercore caprino, & farina fœni græci, & liniatur etiam ex aqua cineris per ſpatium vnius diei aut duorum. Ipſa enim huius ægritudinis maximam reſoluit partem, aut leuiorem reddit.

De rubore & vlceratione lumborum, ſeu renum. Cap. XCIIII.

CVm aliquis longo tempore ſupinus ſuper dorſum iacet, loca renum plerunque rubent, & mala ibi fiunt vlcera. Cum ergo loca iſta rubere cũ augmento viſa fuerint, milium ſiue panicum aut folia ſalicis ſub eo ſternenda ſunt: & ipſe in die multoties eſt eleuandus. loca quoque quæ rubent aqua roſata ſuper niuem infrigidata, roranda ſunt, & flabellanda. Quòd ſi calor perſeuerauerit, imponatur epithima de alhubrati, quod in capitulo de apoſtematib9 nominauimus. Et ſi veſicę & vlcera ibi exorta fuerint, ex vnguento de ceruſa curentur.

De doloribus exteriorum ſiue extremorũ membrorum. Cap. XCV.

CVm dolor in manu aut pede fit, æger interrogandus eſt ſi ex percuſſione hoc ei accidit, aut ſi aliquid ſuper ipſum mẽbrum cecidit, aut ſi ſuper ipſum diu iacuit, aut ſi contigit ex cauſa extrinſeca. Si autem ab ex-

teriori causa non contigerit, locus dolens consi-derandus est, an sit magis rubeus, quàm reliquũ corpus, aut non. Si enim toto corpore rubicun-dior fuerit, ex calidi apostematis medicamine curandus erit. Et si membrum neq; fuerit cali-dum, neq; rubeum, sed iam quotidie obfuscatur & siccatur, aqua calida ab alto est super ipsum distillanda: & ex oleo & cera resoluta inũgẽdũ, & dimittẽdum sic, donec dolor sedetur. Quòd si locus grossior videatur, & tactu etiã frigidior sentiatur, frequenter erit fricandus, & aqua ca-lida in qua sansucus & camomilla, & sticados arabicus cocta fuerint, ab alto, vt diximus, su-per ipsum erit distillanda, & ex oleo de cheiri citrino inungendus. Regimen quoq; eius subti-liandum erit. Ipse verò multo vtatur exercitio, & in balneo sudet. Si autem ista non suffece-rint, venter ex his soluatur, quæ humiditates educunt. Membrum præterea si tactu sentitur frigidum, fricetur prius, & deinde inungatur ex oleo costino & sambucino, & oleo de been tepidis & his similibus. Quòd si ista non suffe-cerint, ex vnguentis quæ in capitulo de paralysi nominauimus, inungendum erit, donec sanetur.

Finis noni tractatus libri Rhasis ad Re-gem Almansorem.

ELENCHVS BREVIS MORBOrum, quorum ſigna, cauſas, & curationes, hoc libello explicantur.

